EURASIA III. INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

January 29-31, 2024

Ankara, Türkiye



PROCEEDINGS BOOK

EDITORS:

Dr. Ethem İlhan Şahin

Dr. Nurlan Akhmetov

ISBN: 978-1-955094-97-9

EURASIA 3rd INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

January 29-31, 2024
Ankara, Türkiye

PROCEEDINGS BOOK

Edited by

Dr. Ethem İlhan Şahin

Dr. Nurlan Akhmetov

Copyright © Liberty

11.02.2024

by Liberty Academic Publishers

New York, USA

ALL RIGHTS RESERVED NO PART OF THIS BOOK MAY BE REPRODUCED IN ANY FORM, BY PHOTOCOPYING OR BY ANY ELECTRONIC OR MECHANICAL MEANS, INCLUDING INFORMATION STORAGE OR RETRIEVAL SYSTEMS, WITHOUT PERMISSION IN WRITING FROM BOTH THE COPYRIGHT OWNER AND THE PUBLISHER OF THIS BOOK.

© Liberty Academic Publishers 2023

The digital PDF version of this title is available Open Access and distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 license (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits adaptation, alteration, reproduction and distribution for noncommercial use, without further permission provided the original work is attributed. The derivative works do not need to be licensed on the same terms.

ISBN: 978-1-955094-97-9

PROCEEDINGS BOOK

CONGRESS ID

EURASIA

3rd INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

DATE-PLACE

January 29-31, 2024

Ankara, Türkiye

EDITOR

Dr. Ethem İlhan Şahin

Dr. Nurlan Akhmetov

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

TOTAL NUMBER OF PAPERS: 150

THE NUMBER OF PAPERS FROM TÜRKİYE: 69

OTHER COUNTRIES: 81

PARTICIPANT COUNTRIES (27):

Turkiye, Turkish Republic of Northern Cyprus, Azerbaijan, Kazakhstan, India, Uzbekistan, Morocco, Georgia, Kyrgyzstan, Nigeria, UK, Kingdom of Saudi Arabia, Slovenia, Pakistan, Vietnam, Algeria, Greece, Iran, Malaysia, Portugal, Hungary, Canada, Bulgaria, Indonesia, Russia, Iraq, Moldova

CONGRESS CHAIRMAN

Dr. Nurlan AKHMETOV - Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University

CONGRESS ORGANIZING COMMITTEE

Dr. Elvan CAFAROV- Azerbaijan State Pedagogical University
Dr. Ethem İ. ŞAHİN - Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University
Dr. Terane NAGIYEVA - Azerbaijan State Pedagogical University
Dr. Serap ÇETİNKAYA ÖZDEMİR - Sakarya University

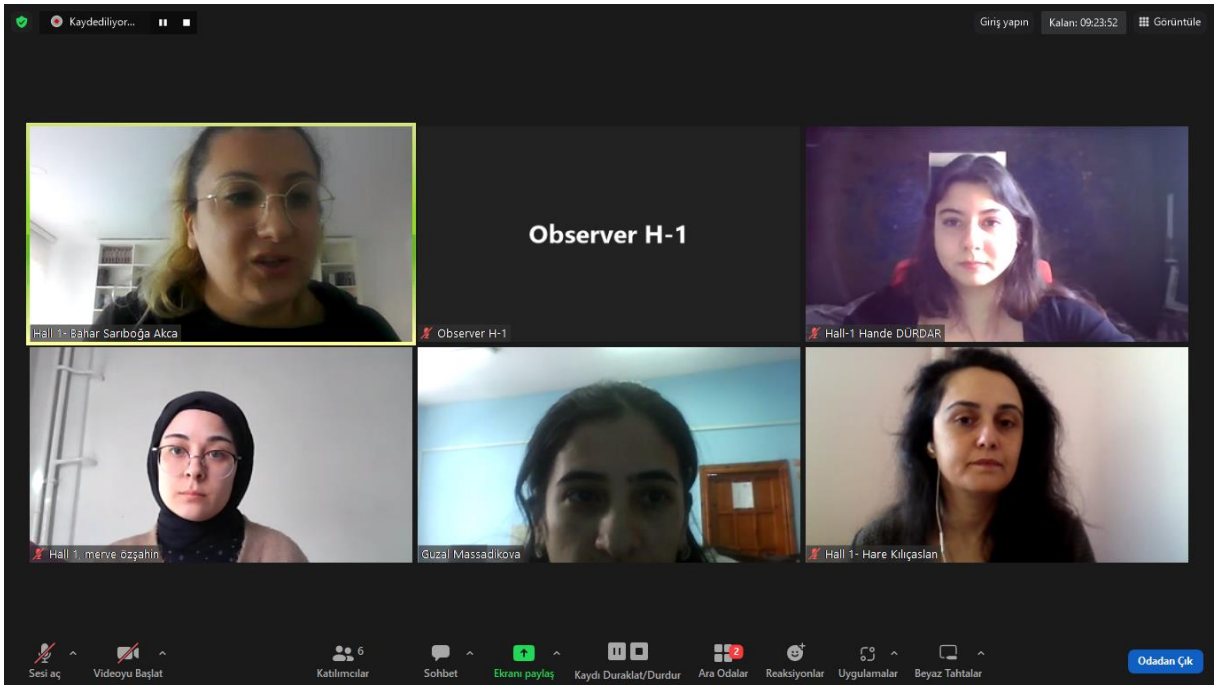
COORDINATOR

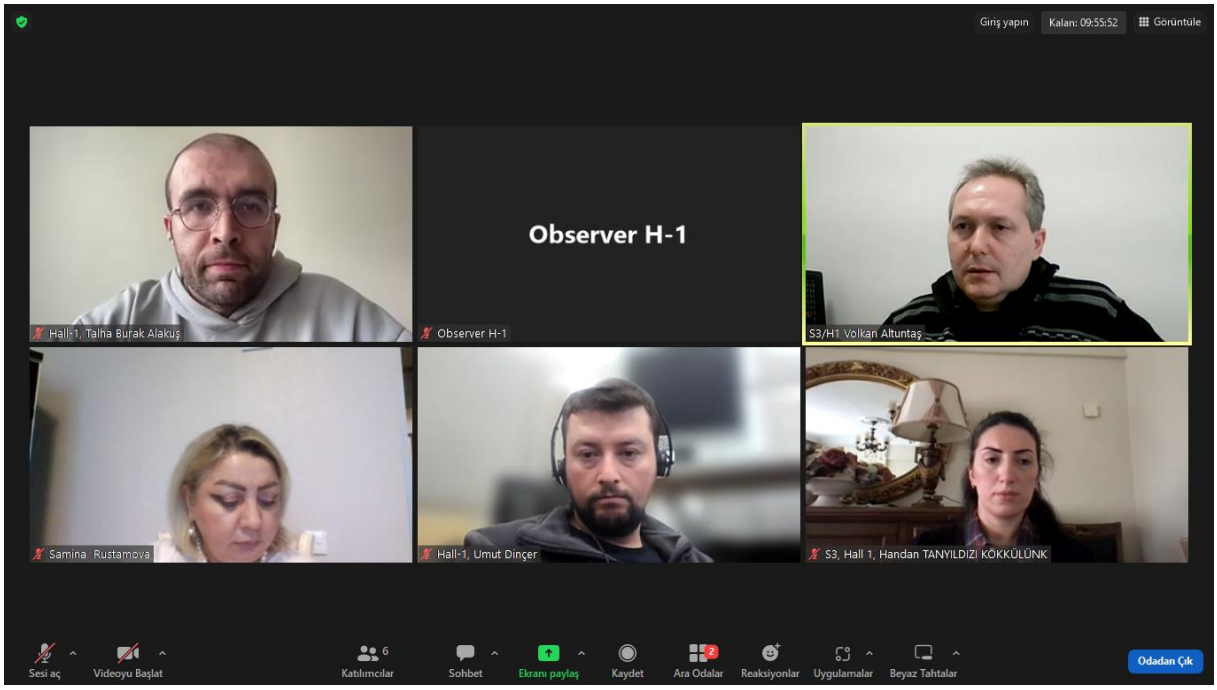
Alina AMANZHOLOVA

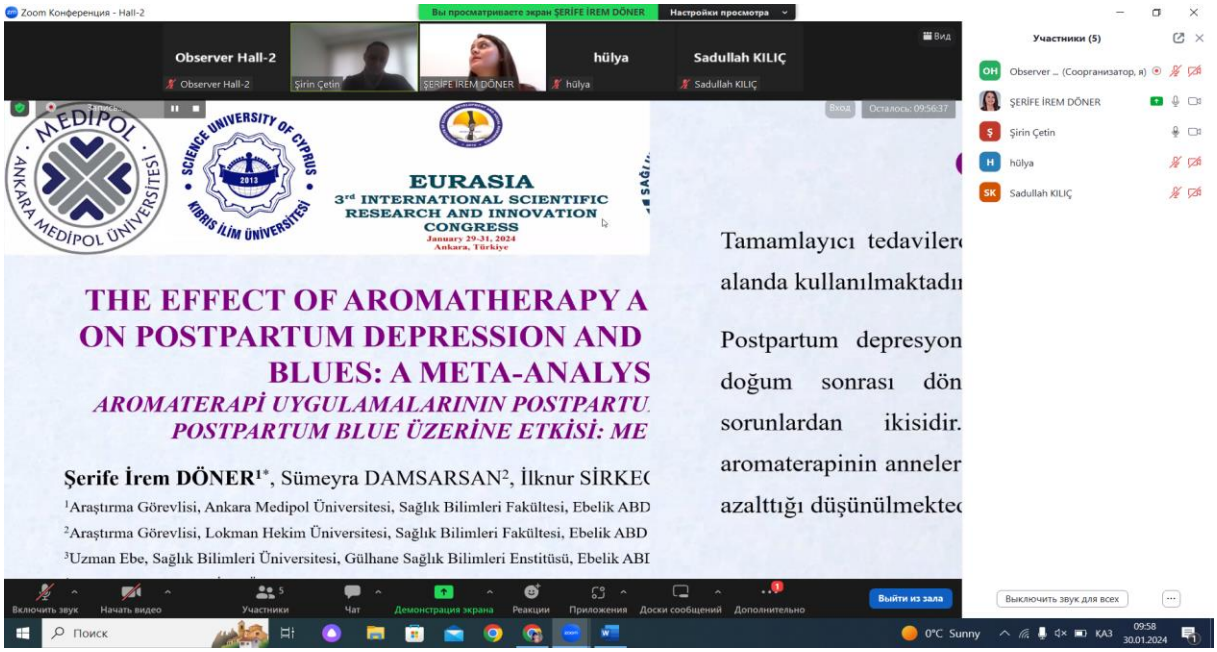
CONGRESS SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Bahaddin SİNSOYSAL - İstanbul Gedik University
Assoc. Prof. Dr. İsmail TOPÇU - Alanya Alaaddin Keyubat University
Assist. Prof. Dr. Muhammed ORDU - Osmaniye Korkut Ata University
Assist. Prof. Dr. Sultan DERE - Siirt University
Dr. Elvan CAFAROV- Azerbaijan State Pedagogical University
Dr. Mehriban EMEK - Adıyaman University
Dr. Gani ISSAYEV - Khodja Ahmet Yessevi Üniversitesi
Dr. Terane NAGIYEVA - Azerbaijan State Pedagogical University
Dr. Ethem İ. ŞAHİN - Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University
Dr. Muhammad Faisal - Director Ministry of Human Rights, Pakistan
Dr. Erkan EFİLTİ - Kyrgyzstan-Türkiye Manas University, Kyrgyzstan
Dr. Florian MOBO - Phlipplines Merchant Marine Academy

PHOTO GALLERY

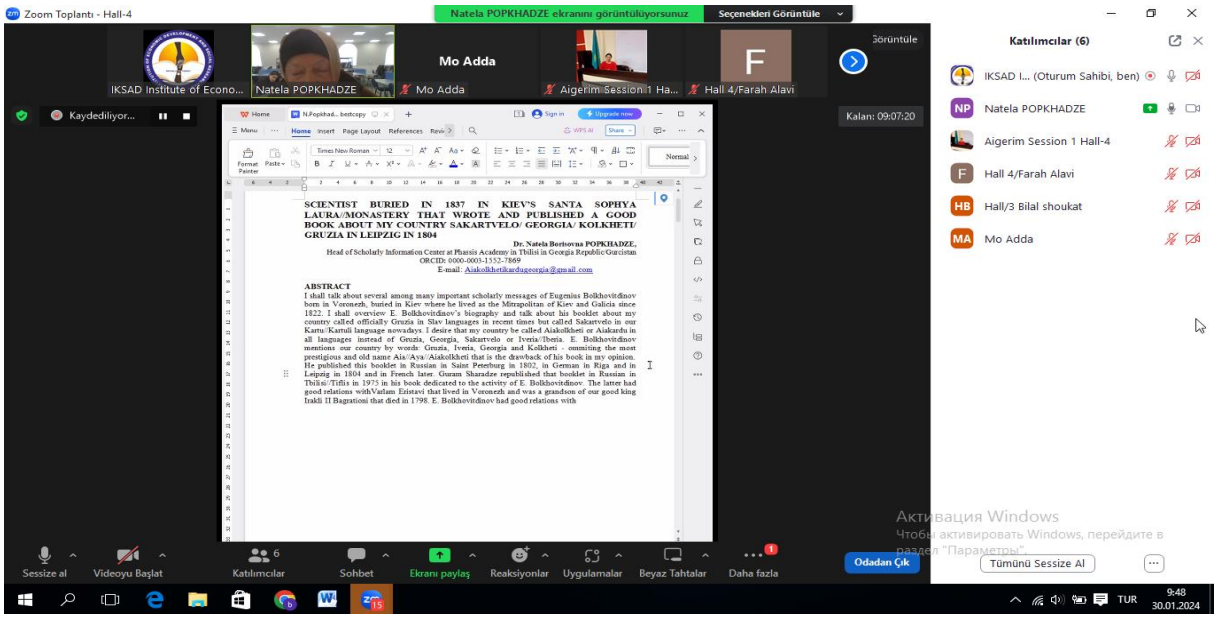


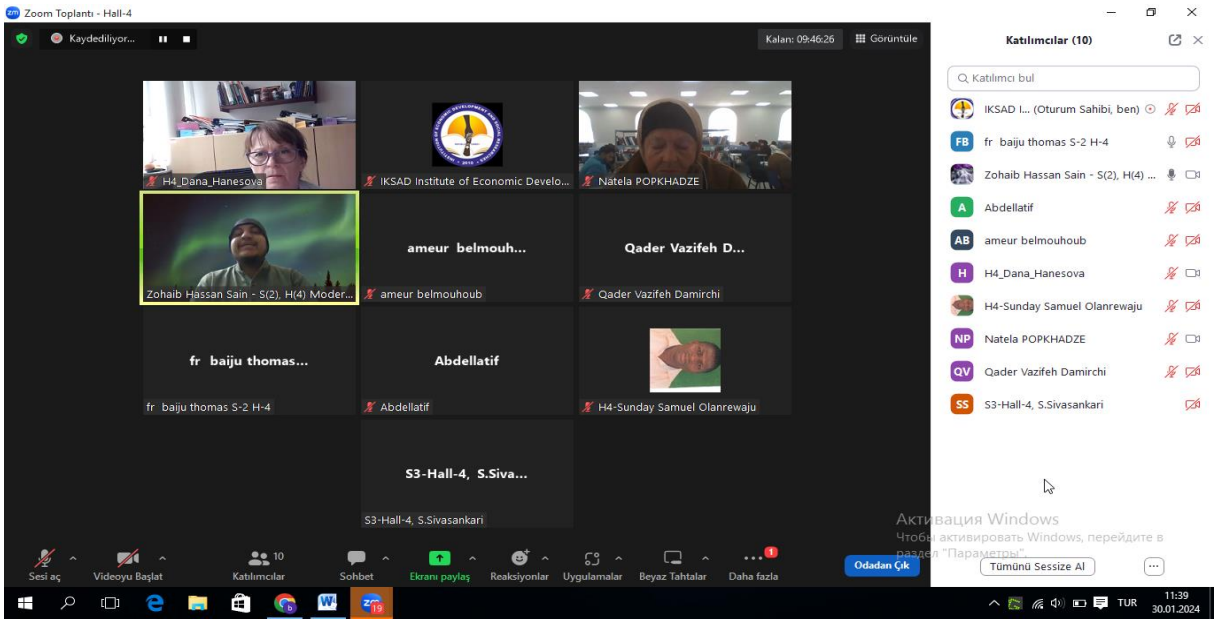



Zoom Конференция - Hall-2
Observer Hall-2
Şirin Çetin
ŞERİFE İREM DÖNER
hülya
Sadullah KILIÇ
EURASIA
3rd INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS
January 29-31, 2024
Ankara, Türkiye
THE EFFECT OF AROMATHERAPY A
ON POSTPARTUM DEPRESSION AND
BLUES: A META-ANALYS
AROMATERAPİ UYGULAMALARININ POSTPARTU
POSTPARTUM BLUE ÜZERİNE ETKİSİ: ME
Şerife İrem DÖNER[1*], Sümeyra DAMSARSAN[2], İlknur SİRKEC
[1]Araştırma Görevlisi, Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik ABD
[2]Araştırma Görevlisi, Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik ABD
[3]Uzman Ebe, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik ABI
Tamamlayıcı tedaviler
alanda kullanılmaktadı
Postpartum depresyon
doğum sonrası dön
sorunlardan ikisidir.
aromaterapinin anneler
azalttığı düşünülmekte
Участники (5)
Выйти из зала

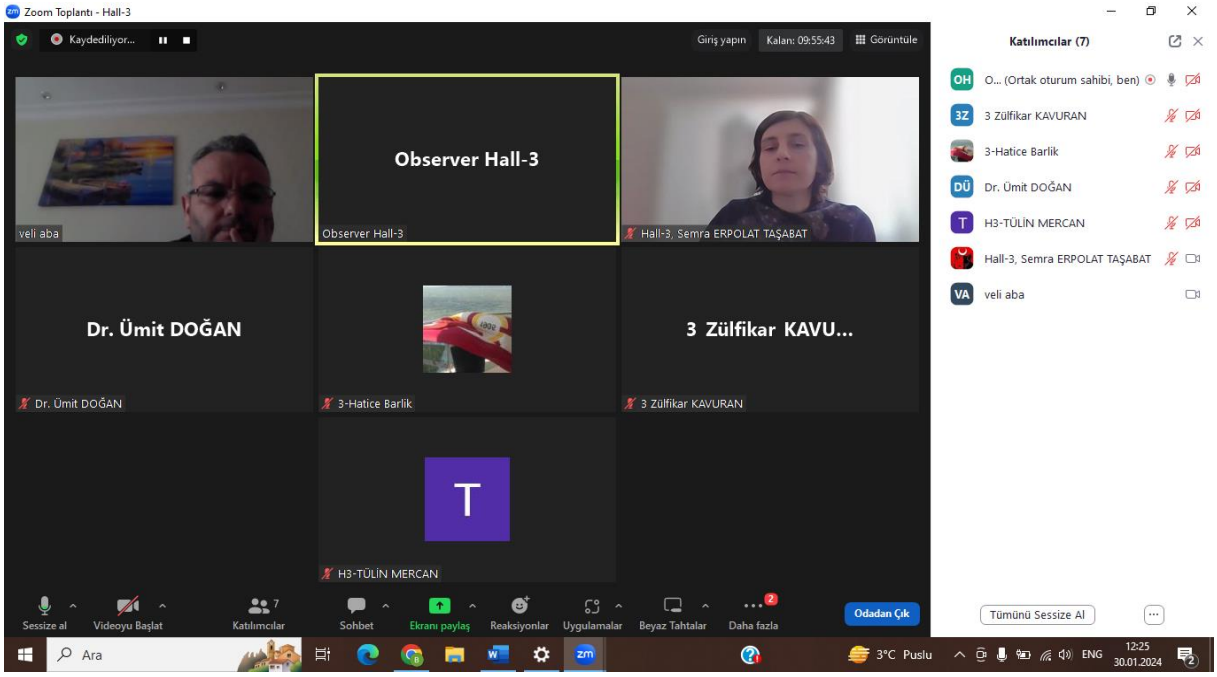

Zoom Конференция - Hall-2
Observer Hall-02
WINNER
muzhda sarmac...
Участники (8)
Выйти из зала

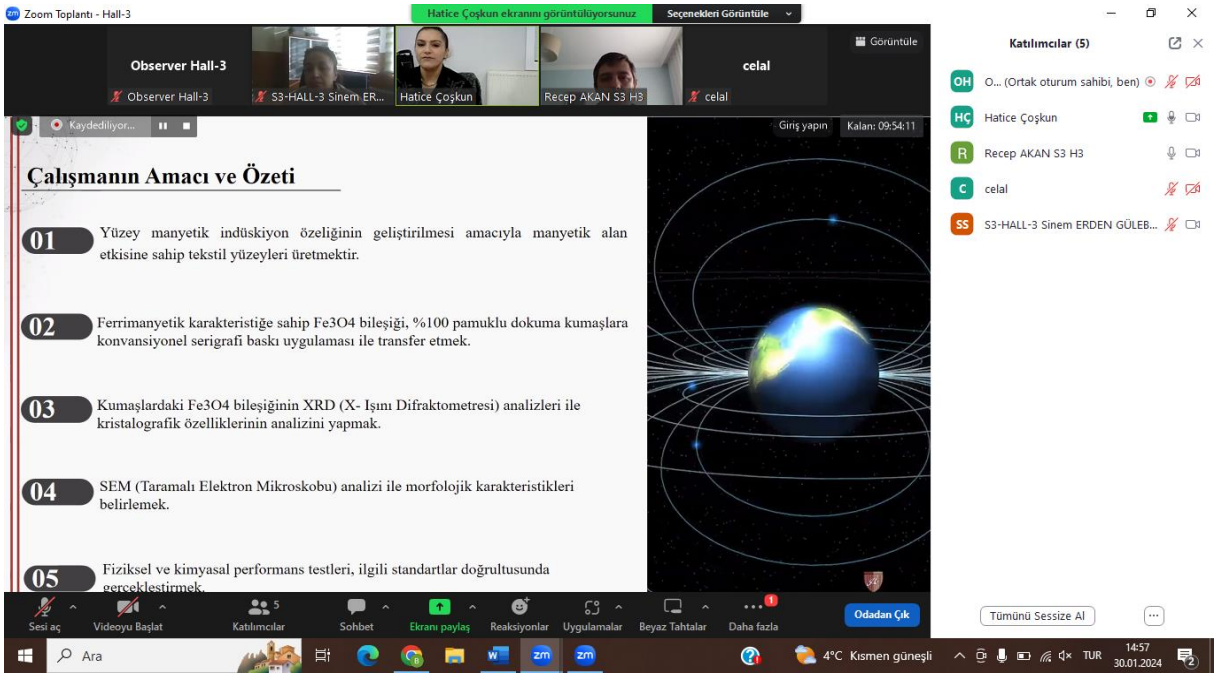

Zoom Конференция - Hall-2
Observer Hall-02
Hall 2- Serkan Nural
Hall 2-Rabia Nur Koyunoğlu
Hall -2, PINAR SEDEN MERAL
Hall-2, Nasir Ahmad HAMİDY
Участники (5)
Observer ... (Соорганизатор, я)
Hall -2, PINAR SEDEN MERAL
Hall 2- Serkan Nural
Hall 2-Rabia Nur Koyunoğlu
Hall-2, Nasir Ahmad HAMİDY
Выйти из зала
Выключить звук для всех


Zoom Toplantı - Hall-4
Natela POPKHADZE ekranını görüntülüyorsunuz
Seçenekleri Görüntüle
IKSAD Institute of Econo...
Natela POPKHADZE
Mo Adda
Aigerim Session 1 Ha...
Hall 4/Farah Alavi
Katılımcılar (6)
IKSAD I... (Oturum Sahibi, ben)
Natela POPKHADZE
Aigerim Session 1 Hall-4
Hall 4/Farah Alavi
Hall/3 Bilal shoukat
Mo Adda
SCIENTIST BURIED IN 1837 IN KIEV"S SANTA SOPHYA LAURA//MONASTERY THAT WROTE AND PUBLISHED A GOOD BOOK ABOUT MY COUNTRY SAKARTVELO/ GEORGIA/ KOLKHETI/ GRUZIA IN LEIPZIG IN 1804
Dr. Natela Boriszovna POPKHADZE,
Head of Scholarly Information Center at Pharnjis Academy in Tbilisi in Georgia Republic Gurcistan
ORCID: 0000-0003-1552-7869
E-mail: Aiakolkhetikarduegeorgia@gmail.com
ABSTRACT
Sessize al
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekranı paylaş
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Beyaz Tahtalar
Daha fazla
Odadan Çık
Tümünü Sessize Al


Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 09:46:26
Görüntüle
H4_Dana_Hanesova
IKSAD Institute of Economic Develo...
Natela POPKHADZE
Zohaib Hassan Sain - S(2), H(4) Moder...
ameur belmouh...
ameur belmouhoub
Qader Vazifeh D...
Qader Vazifeh Damirchi
fr baiju thomas...
fr baiju thomas S-2 H-4
Abdellatif
Abdellatif
H4-Sunday Samuel Olanrewaju
S3-Hall-4, S.Siva...
S3-Hall-4, S.Sivasankari
Katılımcılar (10)
Katılımcı bul
IKSAD I... (Oturum Sahibi, ben)
fr baiju thomas S-2 H-4
Zohaib Hassan Sain - S(2), H(4) ...
Abdellatif
ameur belmouhoub
H4_Dana_Hanesova
H4-Sunday Samuel Olanrewaju
Natela POPKHADZE
Qader Vazifeh Damirchi
S3-Hall-4, S.Sivasankari
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekranı paylaş
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Beyaz Tahtalar
Daha fazla
Odadan Çık
Tümünü Sessize Al
TUR
11:39
30.01.2024


Zoom Toplantı - Hall-4
Muzamal Hussain ekranını görüntülüyorsunuz
Seçenekleri Görüntüle
IKSAD Institute of Econo...
Muzamal Hussain
Saida id ouaziz
S3, Hall 4, Anantha Jo...
S3, Hall 4, S.SIVASAN...
Kaydediliyor...
Kalan: 09:29:12
Surah AL Ta ha
قَالَ رَبِّ ٱشْرَحْ لِى صَدْرِى (25) وَيَسِّرْ لِىٓ أَمْرِى (26) وَٱحْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِى (27) يَفْقَهُوا۟ قَوْلِى (28)
He said: my Lord! expand for me my breast. (25) And ease for me by affair. (26) And loose a knot from my tongue. (27) That they may understand my Speech. (28)
Katılımcılar (9)
Katılımcı bul
IKSAD I... (Oturum Sahibi, ben)
Muzamal Hussain
GODWIN ARUA
Michael Gr. Voskoglpou
S3, Hall 4, Anantha Jothi J
S3, Hall 4, S.SIVASANKARI
Saida id ouaziz
S3, Hall 4, S. SIVASANKARI
S3-Hall 4-Anantha Jothi J
Sessize al
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekranı paylaş
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Beyaz Tahtalar
Daha fazla
Odadan Çık
Tümünü Sessize Al
TUR
14:26
30.01.2024


Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Giriş yapın
Kalan: 09:55:43
Görüntüle
Observer Hall-3
veli aba
Hall-3, Semra ERPOLAT TAŞABAT
Dr. Ümit DOĞAN
3 Zülfikar KAVU...
3-Hatice Barlik
3 Zülfikar KAVURAN
H3-TÜLİN MERCAN
Katılımcılar (7)
Sessize al
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekranı paylaş
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Beyaz Tahtalar
Daha fazla
Odadan Çık
Tümünü Sessize Al
Ara
3°C Puslu
ENG
12:25
30.01.2024


Zoom Toplantı - Hall-3
Hatice Çoşkun ekranını görüntülüyorsunuz
Seçenekleri Görüntüle
Observer Hall-3
S3-HALL-3 Sinem ER...
Hatice Çoşkun
Recep AKAN S3 H3
celal
Görüntüle
Kaydediliyor...
Giriş yapın
Kalan: 09:54:11
Çalışmanın Amacı ve Özeti
01 Yüzey manyetik indüskiyon özeliğinin geliştirilmesi amacıyla manyetik alan etkisine sahip tekstil yüzeyleri üretmektir.
02 Ferrimanyetik karakteristiğe sahip Fe3O4 bileşiği, %100 pamuklu dokuma kumaşlara konvansiyonel serigrafi baskı uygulaması ile transfer etmek.
03 Kumaşlardaki Fe3O4 bileşiğinin XRD (X- Işını Difraktometresi) analizleri ile kristalografik özelliklerinin analizini yapmak.
04 SEM (Taramalı Elektron Mikroskobu) analizi ile morfolojik karakteristikleri belirlemek.
05 Fiziksel ve kimyasal performans testleri, ilgili standartlar doğrultusunda gerçekleştirmek.
Katılımcılar (5)
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekranı paylaş
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Beyaz Tahtalar
Daha fazla
Odadan Çık
Tümünü Sessize Al
Ara
4°C Kısmen güneşli
TUR
14:57
30.01.2024

EURASIA

3rd INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

January 29-31, 2024
Ankara, Türkiye

CONGRESS PROGRAM

Online (with Video Conference) Presentation

Meeting ID: 851 7785 3338
Passcode: 293031

Join Zoom Meeting
https://us02web.zoom.us/j/85177853338?pwd=UnJtbnFHUUlKU2dQZnBpODBaUU5Fdz09

PARTICIPANT COUNTRIES (27):

Turkiye, Turkish Republic of Northern Cyprus, Azerbaijan, Kazakhstan, India, Uzbekistan, Morocco, Georgia, Kyrgyzstan, Nigeria, UK, Kingdom of Saudi Arabia, Slovenia, Pakistan, Vietnam, Algeria, Greece, Iran, Malaysia, Portugal, Hungary, Canada, Bulgaria, Indonesia, Russia, Iraq, Moldova

KARAHANLI TÜRKÇESİNDE TÜRKÇE İSİM+ FİİL YAPILARININ ANLAM ÖZELLİKLERİ- I

MEANING FEATURES OF TURKISH NOUN+VERB STRUCTURES IN KARAKHANLI TURKISH- I

Dr. Öğr. Üyesi Melek ÇUBUKCU

Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Sarıçam, Adana

ORCID ID: 0000-0001-6821-2681

ÖZET

Bu çalışmada Karahanlı Türkçesi eserlerinden Kutadgu Bilig, Divanü Lûgat-it-Türk, Atebetü'l-Hakayık, TİEM 73 (Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Türk ve İslam Eserleri Müzesi No 73) , RKT (Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Rylands nüshası)'nda Türkçe isim + fiil ile oluşturulmuş yapıların anlam özelliklerine değinilecektir. Çalışmada ele alınacak olan eserler hacimli olduğundan yalnızca Türkçe kökenli kelimeler seçilecek, çalışma üç bölüme ayrılacak, birinci bölüm olan söz konusu bu çalışmada "A-İ" maddeleri arasında yer alan Türkçe isim+ fiil yapıları değerlendirilecektir. İsimlere eklenen bol-, ėt-, kel-, ḳıl-, tile-, tut- vb. pek çok fiille oluşturulan yapıların maddi veya manevi anlamda kelime oluşturmaları bakımından kullanım özelliklerine yer verilecek, ilgili fiillerin aralarında bir tutarlılık gösterip göstermediği tespit edilecek, ilgili fiillerin dönemin söz varlığını hangi bakımlardan yönlendirdiği belirlenecektir. Eski Türkçenin devamı niteliğindeki Karahanlı Türkçesinin söz hazinesini, söz öbeklerini ve söz yapımını tespit etmesi bakımından bu çalışmanın; hem Türk dili tarihi için hem de ilgili yapıların, geç dönem metinleriyle karşılaştırılması imkanını vermesi bakımından faydalı olacağı kanaatindeyim.

Anahtar Kelimeler: Karahanlı Türkçesi, isim+ fiil yapıları, söz öbekleri.

ABSTRACT

In this study, from the Karakhanid Turkish works Kutadgu Bilig, Divanü Lûgat-it-Türk, Atebetü'l-Hakayık, TİEM 73 (Karakhanid Turkish Six-Line Quran Translation Turkish and Islamic The semantic features of the structures formed with Turkish noun + verb in the RKT (Karakhanid Turkish Line-Six Quran Translation Rylands copy) will be discussed. Since the works to be discussed in the study are voluminous, only words of Turkish origin will be selected, the study will be divided into three parts, and in this study, which is the first part, the Turkish noun + verb structures among the articles "A-I" will be evaluated. Bol-, ėt-, kel-, ḳıl-, tile-, tut- etc. added to nouns. The structures formed by many verbs are concrete or abstract; Usage characteristics in terms of forming words in a material or spiritual sense will be included, it will be determined whether the relevant verbs show consistency among themselves, whether they have a value in terms of collocation feature, and in what ways the relevant verbs direct the vocabulary of the period will be determined. In terms of determining the vocabulary, phrases and word structure of Karakhanid Turkish, which is a continuation of Old Turkish, this study; I believe that it will be useful both for the history of the Turkish language and for providing the opportunity to compare relevant structures with late period texts.

Key Words: Karakhanid Turkish, noun + verb structures, phrases.

GİRİŞ

"Karahanlı Türkçesinde Fiiller", Galip Güner tarafından doktora tezi olarak çalışılmış, bu tez Türk Dil Kurumu tarafından kitap olarak basılmış[1], ayrıca araştırmacı, konu ile ilgili iki[2] önemli[3] yayın daha yapmıştır. Araştırmacının söz konusu çalışmalarında Karahanlı Türkçesindeki fiiller biçim olarak her yönüyle incelenmiş, ilgili fiillerin deyim özellikleri hakkında da ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bizim burada yapmak istediğimiz ise anlamsal bir incelemedir.

Bu çalışmada Karahanlı Türkçesi eserlerinden Kutadgu Bilig, Divanü Lûgat-it-Türk, Atebetü'l-Hakayık, TİEM 73 (Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Türk ve İslam Eserleri Müzesi No 73) , RKT (Karahanlı Türkçesi Satır- Altı Kur'an Tercümesi Rylands nüshası)'nda Türkçe isim + fiil ile oluşturulmuş yapıların anlam özelliklerine değinilecektir. Çalışmada ele alınacak olan eserler hacimli olduğundan yalnızca Türkçe kökenli kelimeler seçilecek, çalışma üç bölüme ayrılacak, birinci bölüm olan söz konusu bu çalışmada "A-İ" maddeleri arasında yer alan Türkçe isim+ fiil yapıları değerlendirilecektir. İsimlere eklenen bol-, ėt-, kel-, ḳıl-, tile-, tut- vb. pek çok fiille oluşturulan yapıların maddi veya manevi anlamda kelime oluşturmaları bakımından kullanım özelliklerine yer verilecek, ilgili fiillerin aralarında bir tutarlılık gösterip göstermediği tespit edilecek, ilgili fiillerin dönemin söz varlığını hangi bakımlardan yönlendirdiği belirlenecektir.

"Maddi" ve "manevi" kullanımdan kastımız şu şekildedir: "Maddi" kullanım; insana ve Tanrının yarattığı diğer unsurlara ait, öznesi insan veya diğer yaratılanlar olan Türkçe isim+ fiil yapılarıdır. "Manevi" kullanımdan kasıt ise Tanrıya ait olan, öznesi Tanrı olan Türkçe isim+ fiil yapılarıdır. Yöntem olarak bu manayı karşılamak üzere "maddi" ve "manevi" kullanımı işlev açısından tercih edilmiştir.

İncelememize kaynak olan eser, Suat Ünlü'nün hazırladığı "Karahanlı Türkçesi Sözlüğü"dür[4]. Türkçe isim+ fiil yapılarına verilen anlamlarda bu kaynağa bağlı kalınmıştır.

Çalışmada "A-İ" madde başları arasında yer alan Türkçe isimlerin aldıkları fiillerle oluşturduğu anlam özellikleri belirlenmiştir. Çalışmada ele alınan fiiller şunlardır: *adır-, adrıl-, ag̀-, agrın-, akar-, al-, alış-, art-, at-, ata-, ay-, ayt-, baḳ-, bar-, başla-, bedü-, beküt-, ber-/ bir-, beril-, beriş-, bil-, bildür-, bodu-, bolun-, bol-, bul-, bulun-, buz-, çak-, çat- çık-, çök-, eg-, eksü-, elet-, er-, et-/ it-, ewre-, ewrül-, ewür-, ıd̀-, ılık-, ırg̀a-, iç-, il-, indür-, işle-, ḳal-, kat-, kazgan-, keç-, kel-, keldür-, keldürül-, kelin-, keltür-, kemiş-, kemşil-, kertgün-, kes-, kesil-, ḳıl-, kılın-, kılış-, kigür-, kir-, kiter-, koḍ-, kodul-, kodun-, kol-, kop-, kork-, köndür-, kör-, körgit-/ körgüt- / körkit-, kötür-, kur-, küt-, ogurla-, okı-, oltur-, ögret-, öl-, ölç-, öldür-, ört-, ötel-, sakın-, sakla-, san-, sanç-, sarın-, sew-, sı-, sın-, sokuş-, sözle-, sözleş-, su-, sud-, sun-, sü-, sür-, süz-, süzül-, tan-, tapla-, tarı-, tat-, tattur-, tatur-, te-, teg-, tegşür-, tegür-, ter-, tezgin-, tik-, tile-, tir-, tiril-, tonlan-, tök-, töle-, tölen-, törçit-, törendür-, törüt-, törütül-, tur-, turul-, tut-, tuttur-, tutun-, tüg-, tüş-, tüz-, tüzül-, ugra-, um-, ur-, urun-, uzat-, üleş-, ünde-, ürül-, üste-, üstel-, yan-, yandur-, yandurul-, yarat-, yat-, yawrıt-, yawutul-, yaz-, ye-/ yi-, yet-, yetil-, yetür-, yind-, yiş-, yorı-, yulugla-, yumıt-, yügür-.*

BULGULAR

"A-İ" madde başları arasında yer alan Türkçe isimlerin aldıkları fiillerin kullanım özellikleri şu şekildedir:

1)TÜRKÇE İSİM+ ADIR-

2 örnekte geçer. 1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

bilmekin aḍır-: belli etmek, ayırt etmek

- s*ezindiŋiz mü kim erse kirse siz uçtmaḥka bilmekin aḍırmakın Taŋrı anlarnı kim katlandılar sizdin, bilmekin aḍırmayın sergenlerni* (RKT 25 / 10b3)

[1] Güner, G. (2021). *Karahanlı Türkçesinde Fiil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
[2] Güner, G. (2008)."Karahanlı Türkçesinin Tasvir Fiillerine Genel Bir Bakış". Akademik Araştırmalar Dergisi. Sayı 39. 218-237.
[3] Güner, G. (2016). "Karahanlı Türkçesinde Deyimleşmiş Birleşik Fiiller". Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi, 2 (2), 81-130.
[4] Ünlü, Suat (2012). *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*. Eğitim Kitabevi: Konya.

1 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

eḍgü aḍır-: güzellikle ayrılmak, iyilikle ayrılmak

- *seringil anıŋ üze kim ayurlar aḍırgıl anlardın (7) eḍgü aḍırmak* (TİEM 73 426v/7)

2) TÜRKÇE İSİM+ ADRIL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır.

ew barḳdın aḍrıl-: hicret etmek

-*anlar kim ew barkdın aḍrıldılar çıkarıldılar kentlerindin emgetildiler (6) meniŋ yolum içinde* (TİEM 73 57r/5)

3) TÜRKÇE İSİM+ AĠ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır.

altun aġ-: altın ile süslemek

- *kılgay erdimiz aŋar tanar taŋrıka ewleriŋe şeftār kümişdin yme şaturları anıŋ üze aġarlar altun* (TİEM 73 360v/1)

4) TÜRKÇE İSİM+ AGRIN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır.

başları aġrın-: baş ağrısına tutulmak, başı ağrımak

- *hergiz başları agrımagay andın ap yme içgüleri alkınmagay* (TİEM 73 394r/ 3)

5) TÜRKÇE İSİM+ AKAR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır.

ekki köz aḳar-: Hz. Yakub'un çok ağlamasından ve hüzünden dolayı gözlerinin siyahı beyaza inkılab etti anlamında

-*yüz ewürdi anlardın taḳı aydı ay ḳaḍġu yūsufḳa (3) aḳardı anıŋ ekki közi ḳaḍġudın* (TİEM 73 180v/3)

6) TÜRKÇE İSİM+ AL-

8 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır.

alum al-: tedbir almak

- *ay anlar kim kertgündiler alıŋlar alumuŋızlarnı çıḳıŋlar (6) ögür ögür azu çıkıŋlar yumkı* (TİEM 73 66v/5)

asıġ al-: faydasından yararlanmak, faydalanmak

- *bakıglı okıglı asıg alsu tip* (AH 78)

at al-: şöhret bulmak

- *kayu kök ayukluk öze at alur* (KB 4067)

azıḳ al-: azık almak, yol yiyeceği tedariklemek

- *ol kim (8) kılar siler eḍgülükdin bilir anı taŋrı azık alıŋlar azıkda yegreki saknukluk turur* (TİEM 73 23v/8)

alḳış al-: dua almak, saygı gösterilmek, hürmet gösterilmek

-*alkış almak anlarka bolgay yarlıkagıl iḍidin* (TİEM 73 323v/ 7)

bütünlük al-: söz almak

- *ançada aldımız bütünlükleriŋizni (6) kötürdimiz silerniŋ üstüŋizde tagnı* (TİEM 78 8r/5)

ewlik al-: evlenmek

- *kalı ewlik almak tilese özüŋ* (KB 4475)

irig berk bütün baçıg al-: sağlam söz almak

- *aldımız anlardın berk bütün baçıgları birle irig* (TİEM 73 76v/3)

7) TÜRKÇE İSİM+ ALIŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır.

borç alış-: borç alıp vermek

- *ay anlar kim bittiler kaçan borç alışsaŋız (36v/1) borç birle atanmış vaktka tegi bitiŋ anı* (TİEM 73 36r/9)

8) TÜRKÇE İSİM+ ART-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

artuḳ art-: artmak, fazlalaşmak

- *takı artuk artar ay ersig urı* (KB 5428)

9) TÜRKÇE İSİM+ AT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳındın at-: sürüklemek, teşvik etmek

-aydı kördüm (5) ol kim körmediler anı koptum aldım bir awuç tuprak cebrā'il atı aḍaḳındın at(t)ım anı (TİEM 73 233r/ 5)

10) TÜRKÇE İSİM+ ATA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

at ata-: at verilmek, atlandırmak

- *tapug atı tildi atamasa at* (KB 3358)

11) TÜRKÇE İSİM+ AY-

4 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

arıġ ay-: tesbih etmek

- *arıg ayur aŋar ol kim kökler içinde azu yer içinde* (RKT 38/ 32b2)

belgülüg söz ay-: söylemek, meramını açıklamak

- *azu men yaḫşı ermez mü men bu erdin ol kim ol ḫār turur yana belgülüg söz ayumas* (RKT 36/ 59a3)

eḍgülük ay-: güzel zanda bulunmak

- *sezindi kertgünügli erenler takı kertgünügli tişiler özleri birle eḍgülük aydılar (3) bu yalgan turur belgülüg* (TİEM 73 255r/2)

ekki elgi ay-: elleri söyler; insanların dünya hayatlarında yaptıklarının vücut organları tarafından şahitlik etmesi anlamında

- *ol kün körür kişi anı kim aşundurdı aygay ekki elgi kāfirler ay kāşkm (8) bolmış kerek erdim tuprak* (TİEM 73 433r/ 7)

12) TÜRKÇE İSİM+ AYT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

eḍgü söz ayt-: (öksüzlere) güzel söz söylemek

- *ol kim kıldı taŋrı silerke aḍakın yem içim yer anıŋ içinde yana keḍrüŋler anlarka (9) aytıŋlar anlarka eḍgü söz* (TİEM 73 58r/9)

13) TÜRKÇE İSİM+ BAḴ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳın baḳ-: korkudın bayılmak

- *yana ürülgey anıŋ içinde (8) takı bir ançada anlar aḍakın bakgaylar* (TİEM 73 340v/8)

ewre tewre baḳ-: düşünmek, sonunu düşünmek, teemmül etmek, mutlak olarak düşünmek

- ewre tewre bakmaslar mu kur'ānka (TİEM 73 68r/ 2)

14) TÜRKÇE İSİM+ BAR-

6 örnekte geçer. 5 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

aşnu bar-: öne geçmek

- *kiḍin barmagay sizler andın bir sā'at yime barmagay sizler andın bir sā'at yime barmagay siz aşnu* (RKT 33 / 47b2)

erte bar-: erkenden gitmek, gitmek

- *erte bardılar ugrag üzele uganlar* (TİEM 73 418r/5)

esizlik bar-: kötülük dokunmak

- *eger tatursa miz aŋar eḍgülük ziyānda keḍin tegdi aŋar aygay ak bardı esizlikler mendin* (TİEM 73 163v/9)

ıraḳ bar-: uzun ve zahmetli sefer yapmak

- *ırak boldı olar üze, ırak barmak* (RKT 29/ 33a1)

işçi bar-: hizmet etmek, hizmetkar olarak vermek

- *aŋar işçi birür yaraglıg bütün* (KB 1761)

1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

köni aḍaḳ bar-: doğruluk makamı vermek

- *kertgündiler çın anlarka barur köni aḍaḳ çın eḍgü yer iḍileri üskinde* (TİEM 73 153r/3)

15) TÜRKÇE İSİM+ BAŞLA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ayaḳ başla-: kap kaçak idare etmek

- *ayak tirki başlar bu aş başçısı* (KB 2824)

16) TÜRKÇE İSİM+ BEDÜ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

boş beḍü-: başı büyümek, yükselmek, mevki ve makamca artmak (KB 435)

-*neçe baş beḍüse beḍük börk keḍür* (KB 435)

17) TÜRKÇE İSİM+ BEKÜT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳ beküt-: 1. İtişmek, ısrar etmek

- *örtündiler tonlarını takı aḍak beküt(t)iler ulugsıglık kıldılar* (TİEM 73 423v/8)

2. dosdoğru olmak

- *bütünlükin aydılar iḍimiz taŋrı tep (3) yana anıŋ üze aḍak beküt(t)iler iner anlar üze ferişteler* (TİEM 73 350r/3)

18) TÜRKÇE İSİM+ BER-/ BİR-

43 örnekte geçer. 18 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

al yanutı ber-: tuzağa karşılık tuzak kurmak

- *taŋrı al yanutın beriglilerde yegreki ol* (TİEM 73 134r/ 3)

aldamaḳ yanutı ber-: tuzağa tuzakla karşılık vermek

- *çın ekki yüzlügler aldaşurlar taŋrı dostları birle ol aldamak anutı berür anlarka* (TİEM 73 75r/8)

alḳış ber-: 1. esenlik dilemek, dua etmek, Allah'ı noksan sıfatlarından tenzih etmek, kusursuzluk Allah'a mahsustur demek

- *alkış beriŋler taŋrıka (9) ol vaktda kim keçeler siler ol vaktda erteke teger siler* (TİEM 73 294r/ 8)

-*alkış bermekleri ol kün kim körseler selām kılmak bolgay* (RKT 33/ 9b1)

2. namaz kılmak, dua etmek

- *ay anlar kim kertgündiler alkış beriŋler anıŋ üze selām kılıŋlar selām kılmak* (TİEM 73 309r/9)

alḳış bėr-: esenlik dileme

- *alkış bgrmekleri ol kün kim körseler selām kılmak bolgay (* RKT 33/ 9b1)

alḳış bir-: esenlik dilemek, dua etmek

- *ilig birdi alkış kör ay toldıka* (KB 760)

arḳa ber- : 1. Yüz çevirmek, ardını dönmek

- *yüz ewürdiler andın arka berigliler* (RKT 34 / 2763)

2. yardım etmek, desteklemek

- *kim arka berip ewrülse ıdmaz miz seni anlar üze (9) küḍezçi* (TİEM 73 67v/8)

azḳına ber-: çok az vermek

- *berür (8) azkına kesdi* (TİEM 73 388r/ 8)

arḳa bir-: yardım etmek, desteklemek

- *tiren arka birme yagıka bolup* (KB 2378)

asıġ bir-: faydalandırmak

-*asıg birgü barça kaçar keḍ yırak* (KB 2865)

ayaġ bir-: unvan vermek

- *vezirlik aŋar birdi tamga ayag* (KB 1036)

basut ber-: yardım etmek

- *ol maŋa basut berdi* (DLT CI, 354-2)

- *kertgünse siler yalavaçlarımka yāri basut berse siler olarka ötünç berse siler taŋrıka ötünç bermek* (TİEM 73 81v/5)

boyun ber-: 1. itaat etmek, teslim olmak, boyun eğmek

- *anlar kim aydılar karındaşlarıŋa (2) takı oturdılar eger boyun berseler erdi bizke öldürmegeyler erdi* (TİEM 73 54a/2)

2. uymak (nefsine), arzulamak, istek göndermek

- *boyun berdi aŋa etözi kadaşını öldürmekke* (TİEM 73 83v/9)

3. cevab vermek

- *meger okıdım silerni (2) boyun berdiŋizler maŋa taşra tokımaŋlar meni taşra tokıŋlar özüŋüzlerni* (TİEM 239v/ 8)

- *bu kut kayda bolsa boyun bir yaraş* (KB 681)

boyun ber- (2) : zorlayıcı olmak, musallat olmak

- *ol kün sewer anlar kim tandılar (5) boyun kerdi yalavaçka eger tüz kılsa anlar birle* (TİEM 73 63v/ 5)

bağır bir-: merhamet etmek, yakınlık göstermek

- *kadaşka bagırlar yakınlık ula* (KB 3237)

boşuġ bir-: hediye vermek, ihsan etmek

- *boşug birgü açıg olarka tegiş* (KB 2495)

eḍgü bir-: iyilik getirmek

- *öḍi kelse eḍgü birür ol küni* (KB 3014)

eḍgülük bir-: iyilik vermek

- *kamug eḍgülüg birdi kızdı eŋe* (KB 5761)

elig bir-: el vermek, desteklemek

- *elig birdi devlet açıldı kapug* (KB 1607)

erk bir-: güç, kuvvet vermek

- *bilig bildiŋ ilke elig birdiŋ erk* (KB 1784)

25 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

arıġ oġlanlar ber-: temiz soy vermek, temiz nesiller vermek

- *aydı iḍim bergil maŋa seniŋ katıŋdın oglanlar arıg* (TİEM 73 41v/9)

artuḳ ber-: üstün kılmak

- *bakgıl neteg artuk berür miz amarılarıŋa amarı üze* (TİEM 73 207v/ 3)

artuḳ boḍ ber-: yaradılışça üstün kılmak

- *arturdı silerke törütüg içinde artuḳ boḍ bermek* (TİEM 73 119r/4)

artuḳluḳ ber-: üstün kılmak

- *çın artukluk berdim silerke (6) ajunluglar üze* (TİEM 73 14v/5)

- *ol artukluk berdi sizke èālemluglar üze* (RKT 28/ 19b2)

2. uzatmak, sunmak

- *kamugka artukluk berür miz bularka ol mü'min turur takı bularka ol kāfir turur iḍiŋ bergenindin* (TİEM 73 207v/2)

3. artırmak, zenginleştirmek

eger berse biziŋke artuklukındın åevāb bergey ök miz eḍgülerdin (TİEM 73 147r/3)

4. desteklemek, iyilikte bulunmak

- *kamugka artukluk berür miz bularka ol müè min turur takı bularka ol kāfir turur iḍin bergenindin* (TİEM 73 207v/2)

artuḳluḳındın ber-: zenginlik vermek

- *kaçan (4) berdi erse anlarka artuklukındın saranlık kıldılar anıŋ birle* (TİEM 73 147r/4)

artuḳsı eḍgülük ber- : lutfetmek

- *sewüngenler ol nerse birle kim berdi taŋrı anlarka artuksı eḍgülükdin* (TİEM 73 54v/4)

aş ber-: yemek vermek

- *anlar kim tandılar anlarka kim kertgündiler aş mu berür miz anlarka kolsa erdi taŋrı aş bergey erdi* (TİEM 73 322r/6)

- *yegü aş berür mü-miz anlarka eger tiese Taŋrı yegü aş bergey aŋar* (RKT 34/ 101a1)

ayaḳ bilig ber-: ilim vermek

- *kaçan tegdi erse küçiŋe berdimiz aŋar kim bütün ayık bilig* (TİEM 73 175r/1)

basut bir-: yardım etmek krş. basut ber-

- *tilese bayat birge yarı basut* (KB 5935)

belgü ber-: mucize vermek, ayet vermek

- *okıgıl anlar üze ol kişi sawı kim berdimiz aŋar belgülerimizni* (TİEM 73 128v/ 8)

belgülüg belgüdin ber-: mucize vermek

- *sorgıl taŋrı kulınıŋ oglanıŋa neçe berdimiz anlarka belgüdin (5) belgülüg* (TİEM 73 25r/41)

biligni ber-: ilim vermek

- *berür biligni kimke tilese kim berise üzme bilig (3) berildi ök* (TİEM 73 35r/2)

bitig ber-: 1. kitap vermek, kitap göndermek

- *bermedimiz anlarka hiç bitig okısalar anı ıḍmadımız anlarka (7) sende öŋdün bir korkut(t)açı* (TİEM 73 315v/ 6)

2. İncili vermek

Aydı: İsā men Taŋrı kulı turur men (12b1) bgrdi maŋa bitig hem kıldı mgni (2) peygāmber (RKT 12a/3)

buştu ber-: müjdelemek

- *aydılar korkmagıl biz buştu berür miz saŋa bir ogul birle bilgen* (TİEM 73 194r/8)

bütünlük ber-: söz vermek, teminat vermek

- *aydı ıḍmagay men anı siziŋ birle (8) bermegiŋçeke tegi maŋa bir bütünlük* (TİEM 73 178v/9)

eḍgülük ber-: iyilik vermek

- *anlardın kim aytur iḍimize berigli bizke dünyā içinde (8) eḍgülük keḍinki ajun içinde* (TİEM 73 24r/8)

eḍgülükdin ber-: lütuf ve kerem vermek

- *sewüngenler ol nerse birle kim berdi taŋrı anlarka artuksı eḍgülükdin* (TİEM 73 54a/4)

ekki ḳat ḳın ber-: iki kat azap vermek: Hz. Musa'nın kendisine eziyet edenler için Rabbinden istediği ceza.

- *iḍimize bergil anlarka ekki kat kındın* (TİEM 73 310r/6)

ekki ḳurla ber-: iki kez vermek, iki kat vermek

- *eḍgülük (6) bergey miz aŋar yalını ekki kurla anut(t)ımız aŋar agırlıg rūzm* (TİEM 73)

elig ber-: imkān vermek, fırsat vermek

- *eger tilese siler kertüsizlik saŋa kertüsüz kıldılar ok taŋrıka munda öŋdün elig berdi anlar ara taŋrı bilgen bütün işlig* (TİEM 73 137v/9)

elig ber-(2): 1. muzaffer kılmak

- *elig berdi sizlerke olar üze, erür Tañrı anı kim kılur siz körügli* (RKT 37 / 43a2)

2. hükümdar görevi vermek

-*eligler berdi silerke anı kim bermedi bir kim erseke (3) ajunluglardın* (TİEM 73 83r/2)

ete ber-: rahmet vermek

- *ol iḍi atı birle kim tiledi anlarnıŋ işin ete berdi* (TİEM 73 214v/2)

işni tükel ber-: işlerinin karşılığını tam vermek

- *tükel bergey miz anlarka işlerini anıŋ içinde eksük berilmesler* (TİEM 73 164r/8)

19) TÜRKÇE İSİM+ BERİL-

4 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

artuḳluḳ beril-: bol rızık verilmek, rızıklandırılmak

- *ermesler anlar artukluk berildiler (2) yanduruglı rūzilerini anıŋ üzele kim erklig boldı* (TİEM 73 158v/4)

bilig beril-: ilim verilmek

- *aydı bütünlükün berildim anı bilig üze menim üskimde* (TİEM 73 287v/ 3)

bitig beril-: kitap verilmek

- *bolmasunlar anlarnıŋ kim berildiler bitig munda öŋdün* (TİEM 73 398v/ 4)

eksük beril-: noksan verilmek

- *tükel bergey miz anlarka işlerini anıŋ içinde eksük berilmesler* (TİEM 73 164r/8)

20) TÜRKÇE İSİM+ BERİŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

arḳa beriş-: yardımlaşmak

- *çıkarur siler bir bölükni (8) silerdin sarāylarındın arka berişür siler anlar üze yazuk bire* (TİEM 73 10r/8)

21) TÜRKÇE İSİM+ BİL-

6 örnekte geçer. 5 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

iş bil-: işi bilmek, işin ehli olmak

- *aya beg işig iş biliglike bir* (KB 1759)

bilig bil-: ilim bilmek, bir ilimde kendini yetiştirmek

- *bilig bil saʿadet yolını bula* (AH 84)

büḍik bil-: oyun bilmek

- *kurtga büḍik bilmes yėrim tar tėr* (DLT, CIII, 259-19)

çıḳış bil-: hesap bilmek

- *kiriş hem çıkış bilse kaznak tolur* (KB 5913)

emgek bil-: zahmeti takdir etmek, üzüntüyü bilmek

- *bu emgek biligli ogul kız kayu* (KB 3384)

1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

erk bil-: konuşmaya yetkili olmak, konuşma hakkı olmak

- *yeti kat kökler iḍisi yme yerler iḍisi (4) ne kim o ekki ara erse bagırsak iḍi erk bilmesler andın bir sözke* (TİEM 73 433r/4)

22) TÜRKÇE İSİM+ BİLDÜR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

bilig bildür-: değerini bilgi yoluyla anlamak

- *bilig bildürür bil bilig ḳadrini* (AH 107)

23) TÜRKÇE İSİM+ BODU-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

boḍug boḍu-: yetenekli olmak

- *kayu işke tegse boḍur tü boḍug* (KB 3146)

24) TÜRKÇE İSİM+ BOL-

111 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılmıştır:

açlıḳ bol- : hırslı olmak, hırs sahibi olmak

neçe kim bolsa anlar birle açlık kim yaratsa özinin̆ baḫillıkını (8) anlar tururlar anlar kutulmışlar (TİEM 73 403r/7)

aḍaḳın bol-: 1. kalkmak, ayağa kalkmak

-*takı sezinmes men kıyāmetni aḍakın boluglı tep* (TİEM 73 217v/3)

-*aḍakın bolsa siz Taŋrıka ikin ikin, yaŋluz yaŋluz* (RKT 33/ 59b1)

2. meydana gelmek, hazır olmak

-*ol kün adakın bolur kıyāmet, kiriŋler ey kāfir āli ḳatıg ḳınka* (RKT 35/ 51a1)

adaş bol-: arkadaş olmak, dost olmak

- *negü teg katılgu ya bolsa adaş* (KB 3363)

aḍın bol-: değişmek, farklılaşmak

-*maŋa titgü teg sen aḍın boldı söz* (KB 1083)

aḍın bol-: dilsiz olmak, konuşamamak

- *agın bolsa yalnuḳ bilir hem bilig* (KB 1016)

aġır bol-: ağır olmak, ağır gelmek

- *aġır boldı köŋli tuttı ig* (KB 1054)

-*kimnüŋ agır bolsa terāzūları anlar tururlar anlar (5) kurtuglılar* (TİEM 73 253r/4)

-*açmaz anı vaktiŋe tegi meger agır boldı kökler hem yerler içinde* (RKT 28/ 56b1)

aġır bol-: muteber olmak, kıymetli olmak

-*agı çuz agır boldı törde yatur* (KB 902)

aġırlıḳ bol-: itibarı olmak, saygı duyulmak

-*agış barça tüşte agırlık bolur* (KB 6039)

aḳılıḳ bol-: cömertlik yapmak , cömert omak

- *koḍgıl maŋa aḳılık bolsun maŋa ayaga ıḍgıl meni tokışka yüwgil maŋa ulaga* (DLT, III, 172-11)

ala bol-: alaca renkli olmak

- *köŋül til ala boldı kimke büteyi* (KB 6579)

alçı bol-: hilekār olmak, aldatmak

- *yana alçı bolsa kızıl tilkü teg* (KB 2312)

alp bol-: cesur olmak, kahramanca hareket etmek

- *bu törtinç titimlig kerek bolsa alp* (KB 5905)

altın bol-: aşağılanmak, aşağıda olmak, horlanmak

- *aydı (350r/1) anlar kim tandılar iḍimize körgütgil ol ekkegüni azdurdılar perilerdin kişilerdin kılalıŋ anlarnı (2) aḍaklarımız altın bolsalar astınkılardın* (TİEM 73 350r/2)

altun bol-: altın olmak

- *siziksiz kerek bolga altun kümüş* (KB 479)

amrulmuş bol-: sakinleşmek, huzura kavuşmak

- *meger ol kim küçelse anıŋ köŋli amrulmış bolsa kertgünmek birle* (TİEM 73 204r/3)

amul bol-: sakin olmak

- *örüg bol amul bol tüzün bol silig* (KB 1416)

anuḳ bol-: hazır olmak, bilmek, delalet etmek, şahitlik etmek, yemin etmek

- *ançak anuk bolsunlar menfa'atları anlarka* (TİEM 73 244v/ 4)

anuḳ ticaret bol-: peşin ticaret yapmak

-*meger kim (2) bolsa anuk ticāret tezgindürür siz anı araŋızda* (TİEM 73 37r/2)

arıġ bol-: helāl olmak

- *yana arıg bolmışlar kertgünügli kunçuylardın yana arıglar yavaşlar anlardın kim berildiler (2) bitigni* (TİEM 73 80v/1)

arıġlardın bol-: temizlerden olmak

- *ruzi berdi silerke arıglardın bolgay kim siler sipās ötegey siler* (TİEM 73 133v/ 6)

arıgsız bol-: fücur işlemek, günahlara dalmak, haktan dönmek, küfür ve inkār etmek

- *baksun kişiler neteg mūrdār arıgsız bolur öz aşıŋa* (TİEM 73 435r/3)

arḳa bol-: yardım etmek, muavenet etmek

- *çıkardılar silerni sarāylarıŋızdın arka boldu boldılar silerni çıkarmak üze kim dost tutsa siler olarnı* (TİEM 73 406r/1)

artaḳ ḳılıġlı bol-: bozgunculuk yapmak

- *emdi mü yarlıg sıdıŋ ok munda öŋdün bolduŋ artak kılıglılardın* (TİEM 73 161v/ 1)

artaḳlıḳ ḳılıġlılar bol-: bozgunculardan olmak

- *artaklık kılmaŋlar yer içinde artaklık kılıglılar bolup* (TİEM 73 169r/ 7)

bulġaḳ uluġ artaḳlıḳ bol-: fitne ve büyük fesat olmak

-*meger kılmasa siler anı bolgay bulgak yer içinde ulug artaklık* (TİEM 73 138r/6)

artuḳluḳ bol-: çoğalmak, sayıca fazla olmak

-*tutar siler antlarıŋızını tıltaġ silerniŋ ara kim bolsa (3) bir gürūh ol artuḳluḳ taḳı bir gürūhdın* (TİEM 73 203r/3)

asıġ bol-: fayda dokunmak

- *buḍunka asıg bolmaz andın töŋül* (KB 2011)

-yok siler üze tarlık kirmekiŋiz ewlerke turuglı bolmasa anıŋ içinde asıg bolsa (2) silerke (TİEM 73 257v/ 1)

asıġlıġ bol-: kazançlı olmak

- *asıglıg bolmadı satıgçılıkları bolmadılar köni yolka könügliler* (TİEM 73 3v/2)

aş bol-: ziyafet olmak, ziyafete davet edilmek

- *apaŋ munda taştın bolur erse aş* (KB 4584)

ataġ bol-: lakap olmak, unvan olmak

-kul atı anın boldı kulka otag (KB 3557)

azın azın bol-: azar azar, ağır ağır olmak

- *anlar kim yalganka tut (t)ılar (3) biziŋ belgülerimizni harayna azın azın bolgay ok miz alarnı andın kim bilmesler* (TİEM 73 129v/3)

az bol-: az olmak, azalmak

- *koḍtılar ata ana (6) yakın kadaşlar anıŋdın az bolsa* (TİEM 73 58v/ 6)

aḍın bolma-: değişmemek, farklılaşmak

- *aḍın bolmagay sen uzatma sözüŋ* (KB 2940)

baġırsaḳ bol-: doğru olmak, dürüst olmak, sadakatli olmak

- *tapındı bütün çın bagırsak olup* (KB 763)

baġırsız bol-: vefasız olmak, hodkam olmak

- *öz asgın tilegli bagırsız bolur* (KB 3243)

baḳır bol-: bakır olmak, bakıra benzemek

- *bakır boldı tildin çıkarsa anı* (KB 1916)

bar bol-: var olmak, mevcut olmak

- *ara bar bolur ma ara yok bolur* (KB 735)

boş bol-: boş olmak, öncü olmak

- *yakur baş bolur bu beginde basa* (KB 1630)

baş bol-: yaralanmak, kırılmak, incinmek

- *bu söz sözlemegil köŋül bolga baş* (KB 3826)

bay bol-: sıkıntıdan kurtulmak, refaha kavuşmak

- *özüŋ bay bolayın tise belgülüg* (KB 1292)

- *takı eger bolsa (7) dervişlig eyesi küymek bay bolgınça* (TİEM 73 36r/ 7)

bayram bol-: bayram olmak

- *indürgil biziŋ üze bir tergi aş kökdin (4) bolsun biziŋke bayram öŋdünkilerimizke keḍinkilerimizke bir belgüsindin* (TİEM 73 94v/4)

beḍük bol-: derece ve mevki bakımdan yükselmek

buḍunda beḍük boldı belgü nişan (KB 1693)

beg bol-: bey olmak, bey olarak tanımak

- *seza beg bolur bu buḍunka ulug* (KB 1966)

beglig bol-: evli olmak, kocalı olmak

- *kaçan beglig bolsalar eger keltürdiler bir çalpak iş anlar üze* (TİEM 73 61v/6)

-kaçan beglig bolsalar eger keldürseler bir yawuz iş anlar üze, ol kim anıŋ yarımı āzād tişiler üze kındın (RKT 26/ 5a3)

belgü bol-: belirtmek, alamet göstermek

- *biligsizke belgü bolur bu işi* (KB 1997)

belgülerimize terk bol-: inad etmek, bile bile haktan yüz çevirmek

- *ol erdi biziŋ belgülerimizke terk bolgay* (TİEM 73 427v/9)

belgülüg bol-: açıkça bilinmek

- *takı bolmadı tenke kim ölse meger taŋrı buyrukı birle vaktı belgülüg bolmış kitāb* (TİEM 73 51v/6)

2. tanınmak

bilig bildi boldı eren belgülüg (AH 93)

belgülük bol-: temayüz etmek

- *biligin beḍür er bolur belgülük* (KB 1841)

belgüsüz bol-: gizli olmak

- *ara köz körürde bolur belgüsüz* (KB 1532)

- *andın ol kim belgüsüz boldı takı yazuk artukluknı tilemek ḥaksızın artak katmakıŋızlarnı* (TİEM 73 115r/8)

berk bol-: gerçekleşmek, ciddileşmek

- *bu ʿābit tidüküm tüpi berk bolur* (KB 833)

- *kaçan berk bolsa iş eger rāst tursalar Taŋrı fermānika bolgaytı yaḫşırak olar* (RKT 37 / 17a3)

bıçıġ bol-: aşçı olmak

- *bütün çın bışıg bolmasa bu kişi* (KB 2835)

bilge bol-: bilge olmak, alim olmak

- *öküş sezleyü bilge bolmaz kişi* (KB 1015)

bilge bol-: bilge olmak, alim olmak

- *öküş sezleyü bilge bolmaz kişi* (KB 1015)

bilig bol-: bir şey hakkında bilgi sahibi olmak

- *eger katıglansalar seniŋ birle ortak ḳatgulukuŋ üçün (5) maŋa bolsa maŋa anda bilig boyun sümegil anlarka* (TİEM 73 299r/ 5)

biligsiz bol-: bilgisiz olmak, cahil olmak

- *biligsiz bolur kul nerek kul sözi* (KB 1906)

biligsizlerdin bol-: cahillerden olmak

- *aydı sıgınur-men taŋrıka kim bolsa men biligsizlerdin* (TİEM 73 8v/3)

boynaġu bol-: haddi aşmak, itaattan çıkmak

- *bargıl firʿavn tapa ol boynagu boldı* (TİEM 73 434v/7)

boyun berigliler bol-: Müslümanlardan olmak

- *üküş temes sewer anlar kim tandılar (2) eger bolsalar boyun berigliler* (TİEM 73 192v/2)

bulġaḳ bol-: fitne olmak

- *tokuşuŋ olar birle ançak bolmasun (3) tokuşuŋ olar birle ançak bolmasun (3) bulgak bolsun dmn taŋrınıŋ* (TİEM 73 23r/3)

buşı bol-: hiddetlenmek, sinirlenmek

- *buşı bolsa yalŋuk biligsiz bolur* (KB 334)

bütün bol-: itimat etmek, güven hasıl olmak

- *bu aşçı iḍişçi bütün bolmasa* (KB 2891)

çaw bol-: şöhreti yayılmak, şöhretli olmak

- *atı eḍgü kü çaw bolgu teg* (KB 2060)

çıḳış bol-: menfaatına göre davranmak, menfaatçı olmak

- *çıkış bolsa terkin kirişke bakın* (KB 4538)

çın bol-: doğru ve dürüst olmak, dürüstçe davranmak

- *bütün çın bolur bu biliglig işi* (KB 2897)

çın sözlegli bol-: doğru sözlü olmak

- *ermes sen kertgünügliler biziŋke eger bolsa miz çın sözlegliler* (TİEM 73 174v/1)

çöküt bol-: bodur olmak, kısa olmak

- *ayı ma çöküt bolsa bolmaz silig* (KB 2086)

eḍgü bol-: iyilik bulmak, iyi olmak

- *eḍgü boldı atalarındın cüfterindin* (TİEM 73 185v/3)

eḍgülerdin bol-: iyilerden olmak

- *eger berse biziŋke artuklukındın δevāb bergey ök miz bolgay ok miz eḍgülerdin* (TİEM 73 147r/3)

eḍgü bol-: iyilik bulmak

- *ḳalı eḍgü bolmak tilese özüŋ* (KB 227)

- *tilindin būstānlar kirgeyler aŋar kim eḍgü bolga- men öz anam birle, kılmadı meni boynagu bed- baḫt* (RKT 31/ 13a1)

eḍgürek bol-: daha hayırlı olmak

- *eger anlar serinseler (379r/1) sen çıkgınça anlarka eḍgürek bolgay erdi anlarka* (TİEM 73 379r/1)

eḍgülük bol-: iyilik etmek, iyilikte bulunmak

- *kişilik tidiküm bolur eḍgülük* (KB 1636)

- *kertgündi eger bolsa eḍgülük aşunmagaylar erdi bizdin anıŋ tapa ançada yol bilmediler aŋar (7) munu ayurlar bu yalgançı turur kekçi* (TİEM 73 369v/ 6)

eḍgülük ḳılıġlı bol-: iyi yaradılışlı olmak

- *andag ermes kim yüzini (4) taŋrıka eḍgülük kılıglı bola aŋar anıŋ yanutı iḍisi üskinde* (TİEM 73 13v/4)

eḍiz bol-: yükseltmek, yüksek olmak

- *eḍiz boldı ay kutlug kuta* (KB 1526)

- *anıŋ ẕikri taŋsuk eḍiz bolsu tip* (AH 76)

egri bol-: eğrilmek, yatmak

- *kalı bolsa tört kör bir egri bolur* (KB 804)

egri saḳınıġlı bol-: çok hain olmak, çok ihanet etmek

- *üsterişmegil anlardın kim egri saknurlar özleriŋe bütünlükin taŋrı (3) sewmes kim bolsa egri sakınıglı yazuklugnı* (TİEM 73 71v/3)

egrilik bol-: eğri olmak

- *körmegey sen anıŋ içinde egrilik bolmagay ap yme töpeler* (TİEM 73 233v/6)

egriliksiz bol-: hatasız olmak, kusursuz olmak

- *okıgu kur'ān tāzmça egriliksiz bolgay kim anlar (3) saklangaylar* (TİEM 73 337v/ 2)

ekki ḳat bol-: (namaz kılmak için) rükūya eğilmek

- *anlar kim adakın tutarlar namāznı (2) berürler zekātnı anlar ekki kat bolup turuglılar* (TİEM 73 87v/2)

elig bol-: galip olmak, kazanmak

- *neteg kılgay siler elig bolsalar siler üze küḍezmegeyler siler içinde kadaşlık ap yme bıçıg* (TİEM 73 139v/1)

2. itimat etmek

- *ınansa aŋar birse bolgay elig* (KB 2737)

em bol-: ilaç olmak

- *erkeç et em bolur eçkü eti yem bolur* (DLT, CI, 95-13)

emgek bol-: sıkıntıya düşmek

- *eger bolsa silerke emgek yagmurdın azu bolsa siler igigler kodmak tiler (3) tulumlarıŋızını* (TİEM 73 71r/2)

emgeksizin bol-: sıkıntısız olmak

- *emgeksizin bolsa silerke tileyür taŋrı çıkarmak (4) yaraglıgnı öz yarlıgları birle kesse tanıglılar saŋını* (TİEM 73 132r/3)

er bol-: tam insan olmak, insan olmanın bütün özelliklerine sahip olmak

- *bu iki birikse bolur er tükel* (KB 225)

erej bol-: rahat olmak, huzurlu olmak

- *erej bolsa mundag kerek bolsa tuş* (KB 5236)

erejlig bol-: huzur içinde yaşamak, huzurlu olmak

-*erej bolsa mundaġ kerek bolsa tuş* (KB 4559)

erk bol-: hakim olmak

- *özi bogzıŋa erk bolup tutguçı* (KB 4588)

erklig bol-: 1. sahip olmak

- *ne erklig bolur ol buḍunka ulug* (KB 3868)

- *eger korksa siler dād kılumamakıŋızlarka birök erklig boldı anlar üze elgiŋizler* (TİEM 73 58r/5)

-*erklig bolmaz men özümke asıgka ap ziyānka* (RKT 27/ 30b1)

2. gücü yetmek, yapabilmek

- *ermesler anlar artukluk berildiler (2) yanduruglı rūzilerini anıŋ üzele kim erklig boldı oŋ eligleri anlar anıŋ içinde tüp tüz al* (TİEM 73 201r/2)

3. hükmetmek

- *aydı mūsā eçisi hārūnka meniŋ özümde erklig bolgıl (6) boḍunum içinde* (TİEM 73 124v/5)

4. hakim ve galip olmak, saltanat sahibi olmak (TİEM 73 82v/1)

esen bol-: sağ ve salim olmak, esenlik içinde olmak

- *erej eḍgü birle esen bolsu baş* (KB 940)

ınanç bol-: inanmak, güvenmek

- *adaş koldaşım tip ınanç boldaçı kim* (KB 6586)

ınançlıġ bol-: güvenilmek, itimat edilmek

- *biliglig kişiler ınançlıg bolur* (KB 2872)

ınġa bol-: daha aşağı olmak, daha aşağı görünmek

- *karada bu ınga bolur halk ara* (KB 2082)

ır bol-: utanmak

- *er ir boldı* (DLT, CI, 36-2)

ıraḳ bol-: 1. uzun gelmek, uzak olmak

- *bilgil ırak bolsun ʻād boḍunıŋa hūd boḍunıŋa* (TİEM 73 168r/6)

- *eger bolsa nerse yakın yakın yol... uḍgatılar saŋa, ançası bar ırak boldı olar üze, ırak barmak* (RKT 29/ 33a1)

2. helak olmak

- *bilgil kim ırak bolsun medyen boḍunıŋa neteg kim yıradı semūdlug* (TİEM 73 171r/7)

ıraḳlıḳ bol-: uzaklaştırılmak

- *aytıldı (8) ay yer siŋürgil suwuŋnı ay kök yıgılgıl suguldı suw öteldi iş turlup turdı (9) cūdm tagı üze aytıldı ıraklık bolsun küç kılıglı boḍunlarka* (TİEM 73 166v/9)

içgüçi bol-: içkiye mübtela olmak

- *begi içgüçi bolsa müfsid otun* (KB 2106)

içre bol-: içinde olmak, içerisinde olmak

- *tilek uçmak içre bolur kut yülek* (KB 3521)

ig bol-: hasta olmak, hastalanmak

- *iwe bışmış aynı yise ig bolur* (KB 632)

igçil bol-: hasta olmak

- *öküş yigli yalŋuk kör igçil bolur* (KB 4672)

iglig bol-: hasta olmak

- *aşı yig kişi tutçı iglig bolur* (KB 4614)

- *kim bolsa iglig yā takı yol yörimek üze (8) sanlıg aḍın künlerde* (TİEM 73 21v/ 7)

iki bol-: iki olmak, iki şey olmak

- *bu beglik bagı kör bu iki bolur* (KB 2018)

iki bol-: iki şeyi elde etmek, bulmak

- *iḍi eḍgü erdi bu iki bulup* (KB 4703)

ıl bol-: sulh olmak

- *tilin arsık il bol küḍezgil özüŋ* (KB 2363)

ilki tanıġlı bol-: Kur'anı ilk inkar edenlerden olmak

- *bolmaŋlar ilki tanıglı aŋar satgın almaŋlar menim belgülerimke az bahānı meniŋ üçün (4) saknuk kılıŋlar korkuŋlar* (TİEM 73 6r/3)

inç esen bol-: huzurlu olmak, huzur içinde yaşamak

- *ilig altunı inç esen bolsunı* (KB 4957)

inçlik bol-: huzura kavuşmak, huzurlu olmak

- *togar kut küni ilke inçlik bolur* (KB 2173)

irig bol-: gayretli olmak

- *tapugka irig bol bayatka tapın* (KB 1329)

isig kaynayurdın kın bol-: (cehennemde zakkum yutanlara) verilen kaynar su katılmış kusmuk

- *yana çınok anlarka anıŋ üze kın bolgay (6) isig kaynayurdın* (TİEM 73 326r/6)

isiz bol-: kötü olmak, fenalık yapmak

- *bu eḍgü kişiler bolur mu isiz* (KB 871)

- *tilindin kim eḍgü kim isiz bolur* (AH 146)

iş bol-: iş olmak

- *çıkış körmese iş bolur erke kor* (KB 1316)

işni iter bol-: iş yapmak

- *iter bolsuŋ işni sanıp saknıp it* (AH 367)

iş(z) bol-: islenmek, kirlenmek

- *ton iş boldı* (DLT, CI, 37-2)

işengü bol-: birbirine yüklemek

- *işengü bolur iş kalur kılmadın* (KB 5533)

köz çüŋke bol-: göze perde inmek, göz kapanmak

- *aygay erdiler bütünlükün çüŋke boldı (2) közlerimiz biz boḍunlar miz yelvilenmişler* (TİEM 73 193r/1)

25) TÜRKÇE İSİM+ BOLUN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

baġırsaḳ bolun-: merhamet göstermek, dürüst davranmak

- *tözü ḫalkka köŋlün bagırsak bolun* (KB 2160)

TÜRKÇE İSİM+ BUL-

13 örnekte görülür. Tamamı maddi anlamda kullanılmıştır:

aġırlıḳ bul-: layık olmak

- *kör ay toldı ma bu agırlık bulup* (KB 763)

asıġ bul- : faydalanmak

- *asıg bulmasa boldı düşman töŋül* (KB 4274)

at bul-: iyi ad kazanmak, şöhretlenmek

- *arıglık bir er bulur eḍgü at* (KB 2856)

alḳış bul-: esenlikle anılmak

- *kişi eḍgü atın kör alkış bulur* (KB 246)

beḍüklük bul-: büyüklük bulmak

- *kiçigke köz açsa beḍüklük bulur* (KB 3078)

beglik bul-: beyliğe nail olmak

- *küwenmez men emdi bu beglik bulup* (KB 3018)

bütün bul-: inanmak

- *bütün buldı ilig kör ögdülmişi* (KB 1753)

eḍgülük bul-: iyilik bulmak

-*duʾa birle yalŋuk bulur eḍgülük* (KB 5833)

elig bul-: hakim olmak, ele geçirmek

- *bu eḍgü elig bulsa isiz kiter* (KB 890)

elig bul-: etkisi altına almak

- *elig buldı anlar üze yek, unıtturdı olarka Tanrınıŋ yādını* (RKT 38/ 13a1)

erej bul-: rahat olmak, huzuru bulmak

- *meŋilik ol ol anda bulsa erej* (KB 4907)

inçlik bul-: rahata kavuşmak, huzur bulmak

- *togar kut küni ilke inçlik bolur* (KB 2173)

iriglik bul-: karşısında sert bir rakib bulmak

- *bulsunla(r) siler içinde iriglik* (TİEM 73 152r/6)

TÜRKÇE İSİM+ BULUN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

eḍgü bulun-: iyilikte bulunmak, iyilik yapmak

- *tuçı eḍgülük kıl sen eḍgü bulun* (KB 2160)

TÜRKÇE İSİM+ BUZ-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

and buz-: ant bozmak, yeminden dönmek

- *kaçan and kılsa siler (9) buzmaŋlar andlarnı anıŋ bekümişinde keḍin kıldıŋızlar ok siler taŋrını siler üze ugka* (TİEM 73 202v/9)

baçığnı buz-: sözünden dönmek

- *kaçan açtımız erse anlardın kınnı atalmış vaktka teg anlar tegnigli tururlar anlar baçıgnı buzarlar* (TİEM 73 124r/2)

bıçıġ buz-: yemini bozmak

- *ançada buzarlar bıçıgnı* (RKT 28 / 16b2)

TÜRKÇE İSİM+ ÇAK-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çaḳmaḳ çaḳ-: ateş çıkarmak, yakmak

- *ne körür siler ol otdın kim çakmak çakar siler* (TİEM 73 395r/7)

TÜRKÇE İSİM+ ÇIK-

7 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

bektin çık-: muhafaza altından çıkarmak

- *kalı çıksa bektin tişiŋni sıyur* (AH 132)

buyruḳdın çık-: itaatsizlik etmek, isyankār olmak

- *anlardın bitgenler takı üküşrekleri buyrukdın çıkganlar (* TİEM 73 48v/ 70)

ellerindin çıḳ-: yurtlarından çıkmak

- *körmes- mü sen anlar tapa çıktılar ellerindin anlar miŋler ölümdin saklanu* (TİEM 73 30v/1)

iḍisi yarlıġındın çıḳ-: Allah'ın buyruğuna karşı çıkmak

-*neçe üküş uluşdın çıḳdı iḍisi yarlıġındın anıŋ yalavaçı* (TİEM 73 413r/7)

ewlerindin barḳlarındın çıḳ-: hicret etmek

- *bütünlükün anlar kertgündiler ewlerindin barklarındın çıktılar katıglandılar malları birle tenleri birle taŋrı yolı içinde* (TİEM 73 138r/1)

ew barḳdın çıḳ-: hicret etmek

- *yana anlar kertgündiler anda keḍin ew barkdın çıktılar katıglandılar siler birle anlar silerdin ol* (TİEM 73 138r/9)

ew barḳ ḳodup çıḳ-: hicret etmek

- *yana anlar kergündiler ew bark koḍup çıktılar katıglandılar taŋrı yolı içinde* (TİEM 73 138r/ 7)

26) TÜRKÇE İSİM+ ÇÖK-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

diz çök-: diz çökmek, diz ütü oturmak

- *turup tilke diz çöküp taẓarru‘ kılur* (AH 148)

27) TÜRKÇE İSİM+ EG-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

baş eg-: emre itaat etmek, ferman dinlemek

- *bayusa baş egmez buḍun yuwgası* (KB 523)

boyun eg-: boyun eğmek, itaat etmek

- *yagılar eştip boyun egdiler* (KB 450)

28) TÜRKÇE İSİM+ EKSÜ-

eḍgülükni eksü-: hak yemek, tam hakkını vermemek

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

- *kim kılsa eḍgülerdin ol kertgünügli bolsa korkmagay küç kılmakda (2) ap eḍgülükni eksümekde* (TİEM 73 234r/2)

29) TÜRKÇE İSİM+ ELET-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

başga elet-: ahdi yerine getirmek, sözünde durmak

- *anlar kim (8) tükel kılıp başga eltürler taŋrı ‘ahdini sımaslar bütünlükni* (TİEM 73 185r/ 8)

30) TÜRKÇE İSİM+ ER-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳın er-: ayakta durmak

-yād kılurlar taŋrını (7) aḍaḳın erken olturur erken yanları üze sakınurlar köklerni yerlerni yaratmak (8) içinde (TİEM 73 56v/ 7)

31) TÜRKÇE İSİM+ ET- / İT-

14 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılır:

al etmek: tuzak kurmak

- *tegdi anlarka ançada anlarka al etmek yalganka tutmak biziŋ belgülerimiz içinde* (TİEM 73 155r/4)

asıġ et-: fayda vermek

- *ol kün asıg kılmaz şefā'at* (RKT 85b2)

aş it-: ziyafet vermek

- *yakın koşnı aşnı aş itse saŋa* (KB 4581)

çaḳ et-: ses çıkarmak

- *ol anı urdı çak etmedi* (DLT, CI, 333-14)

çıŋıl çıŋıl et-: çingil çingil etmek

- *yügün çıŋıl çıŋıl ėtti* (DLT, CIII, 366-4)

ewre tewre et-: düşünmek; sonunu düşünmek, teemmül etmek, mutlak olarak düşünmek

- *bitig turur ya'ni kur'an indürdimiz anıŋ belgüleriŋe (8) yme pend kılsunlar ḫıred iḍileri* (TİEM 73 331r/ 7)

eḍgü it-: iyi yapmak, iyi hazırlamak

- *usa eḍgü itgil sen aş suw arıg* (KB 4648)

eḍgülük et-: iyilik etmek

- *olar erdiler anda burun eḍgülük etgenler* (RKT 37/ 85b2)

ėtig ėt-: göz boyamak, kendini başka türlü göstermek

- *tilemez men sizdin anıŋ üze terdin ermez men ėtig ėtgenlerdin* (RKT 34/ 76a2)

il it-: ülkeyi tanzim etmek, düzenlemek

- *bitig birle begler iter il ilig* (KB 2702)

ilig it-: memleketi düzene koymak, memleketi düzenlemek

- *munı kıldıŋ erse sen ittiŋ ilig* (KB 5540)

iş it-: iş edinmek, alışkanlık yapmak

- *bu söz işke tutgıl özüŋe iş it* (KB 165)

işni bilip it-: işini bilerek yapmak

- *bilip iter işni ökünmez kiḍin* (AH 114)

iş it-: arkadaş olmak

- *kamug eḍgülük kıl özüŋke iş it* (KB 914)

32) TÜRKÇE İSİM+ EWRE-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

belgülerni ewre- / tewre-: ayetleri döne döne açıklamak

- *andagok ewrer miz tewrer miz belgülerni aysunlar teyü okıdın tep belgürtelim teyü anı ol boḍunka kim bilirler* (TİEM 73 105v/11)

33) TÜRKÇE İSİM+ EWRÜL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

arḳa berip ewrül-: yüz çevirmek

- *kim arka berip ewrülse ıḍmaz miz seni anlar üze (9) küḍezçi* (TİEM 73 67v/8)

34) TÜRKÇE İSİM+ EWÜR-

2 örnekte geçer. 1 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

arḳa ewür-: dönüp gitmek, dönüp kaçmak

- *kaçan yansalar sendin arka ewrügliler* (TİEM 73 298v/ 1)

1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

esizlikni yawuz işni ewür-: kötülüğü uzaklaştırmak

- *andagok ewrer miz (5) andın esizlikni yawuz işni* (TİEM 73 175r/ 5)

35) TÜRKÇE İSİM+ ID-

3 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılmıştır:

burun ıḍ-: vukua gelmesine sebep olmak, önceden yapmak, -dan önce yapmak

-ukturulur yaŋluk ol kün negü kim burun ıḍmış kerüdmiş (TİEM 73 429v/2)

eḍgülük birle ıḍ-: (kadını) iyilikle göndermek

-tutmak eḍgülük birle yā takı ıḍmak eḍgülük birle (TİEM 73 28r/1)

ilgerü ıḍ-: önceden yapmak, takdim edilmek

- *tegse olarka bir muṣibet anı kim ilgerü ıḍtı eligl*eri (RKT 26/ 35a1)

36) TÜRKÇE İSİM+ ILIK-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

et öz ılıḳ-: kendini korumak

- *munı bilse yalŋuk ılıkar et öz* (KB 337)

37) TÜRKÇE İSİM+ IRGA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

arḳa ırġa-: sallamak, hızlıca sallamak

- *arka ırgagıl seniŋ tapa ḫurmā yıgaçınıŋ tüpini tüşsün seniŋ üze (9) yaş ḫurmā emdi ewdülmiş*(TİEM 73 224r/8)

38) TÜRKÇE İSİM+ İÇ-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

and iç-: yemin etmek

- *ol kün (5) kopar ulug kim and içgey yazukluglar turmadılar bir sā 'atda öŋdün* (TİEM 73 298v15)

bor iç-: içki içmek, içkiye müptela olmak

- *üçünçi takı bir bor içse sewe* (KB 339)

39) TÜRKÇE İSİM+ İL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

baġdaş il-: bağdaş kurmak, bağdaş kurarak oturmak

- *yana bagdaş ilme yanın yatmagıl* (KB 4114)

40) TÜRKÇE İSİM+ İNDÜR-

2 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük indür-: iyilik indirmek

- *aytur anlarka kim (8) saknukluk kıldılar ne ol kim indürdi iḍiŋiz ayurlar eḍgülük* (TİEM 73 197v/ 8)

çerig indür-: ordu indirmek, ordu göndermek

- *yana indürdi taŋrı amrulgunı (8) yalavaç üze kertgünügliler üze takı indürdi çerigler* (TİEM 73 141r/8)

41) TÜRKÇE İSİM+ İŞLE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

işni işle-: iş işlemek, çalışmak

- *kim tilese keḍinki ajunnı işlese aŋar işni ol kertgünügli bolsa anlar erür anlarnıŋ iş kılmakları meger kılınmış* (TİEM 73 207v/1)

42) TÜRKÇE İSİM+ ḲAL-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳın ḳal-: ayakta kalmak, ayakta durmak

- *ay anlar kim (5) kertgündiler boluŋlar aḍaḳın ḳalıàlılar taŋrıka tanukluknı könilik birle* (TİEM 73 81r/5)

başı tezginip ḳal-: dehşete kapılmak, hayret etmek

- *keltürgil anı kün batsıgdın başı tezginip kaldı ol kim tandı* (TİEM 73 33r/ 5)

43) TÜRKÇE İSİM+ KAT-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

artuḳ ḳat-: şirk koşmak

- *eger kigrülse (3) anlar üze kent buçkaklarındın yana ündeŋler artuk katmakka kelgeyler erdi aŋar turmaganlar erdi ol fitne birle meger az* (TİEM *73 305v/3)*

- kim kim artuk katsa Taŋrıka çınok yalgan koştı ulug yazuknı (RKT 26/ 23b2)

eḍgülük işni aḍın esizlik ḳat-: iyi davranışa kötü davranış karıştırmak

- *adnagular mukırr keldiler (16) yazukları birle kat(t) ılar eḍgü işni aḍın esizlik* (TİEM 73 149v/6)

44) TÜRKÇE İSİM+ KAZGAN-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük ḳazġan-: iyilik kazanmak

- *kim kazgansa eḍgülük arturgay miz (6) aŋar anıŋ içinde eḍgülük* (TİEM 73 355v/ 5)

esizlikni ḳazġan-: kötülük kazanmak

- *anlar kim (2) kazgandılar esizliklerni eszilikniŋ yanutı aŋar meŋzer* (TİEM 73 156r/2)

45) TÜRKÇE İSİM+ KEÇ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ilgerü keç-: öne geçmek

- *ilgerü keçmeŋler Taŋrı takı yalawaçı öŋinde* (RKT 37/ 53b1)

46) TÜRKÇE İSİM+ KEL-

8 örnekte geçer. 7 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

bilig kel-: bir konu hakkında bilgi gelmek

- *tarılmadılar meger kelmişde keḍin anlarka (2) bilig ḥased kılgu anlar ara* (TİEM 73 354v/2)

çınlık kel-: hakkın gelmesi, elçi gelmesi, peygamberin gelmesi

- *çın erijlendürdüm bularnı (3) takı atalarını ançaka tegi keldi anlarka çınlık yalavaç belgürtügli* (TİEM 73 359r/3)

eḍgü kel-: iyilik gelmek, iyilik bulmak

- *toga eḍgüdin tutçı eḍgü kelir* (KB 878)

eḍgülük kel-: iyilik gelmek

- *eger kelse saŋa eḍgülük* (AH 335)

esizlik kel-: azap gelmek, azaba uğramak

- *neçe üküş eldin yok yoḍun kıldımız anı keldi aŋar esizlikimiz tünle birle azu anlar uḍıglılar erken* (TİEM 73 112v/8)

ig kel-: hastalığa maruz kalmak, hastalanmak

- *tutup çaldı yirke agır ig kelip* (KB 1056)

ilgerü kel-: önceden yapmak, sunmak

- *ey biziŋ iḍimiz kim kim ilgerü keldi erse bizke munı artur aŋar kın* (RKT 34 / 69a2)

1 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

ağır kel-: 1. ağır gelmek, güç gelmek

- *neçe me agır kelse bargu kerek* (KB 3457)

2. ağır gelmek baskın çıkmak

- *yana kim yük kim agır kelse terāzūsı* (TİEM 447r/8)

47) TÜRKÇE İSİM+ KELDÜR-

3 örnekte geçer. 2 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük keldür-: iyilik getirmek krş. eḍgülük keldür-

- *kim keltürse eḍgülük aŋar ol (6) anda yegren andın* (TİEM 73 112r/2)

esizlik keldür-: kötülük getirmek

- *kim keldürse bir eḍgülük aŋar ol on aŋar meŋzer takı kim keldürse bir esizlik (3) yanut berilmes meger aŋar meŋzer ök anlar küç kılınmasar* (TİEM 73 112r/2)

1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

çınlıḳ keldür-: doğruyu göndermek, her bakımdan doğru olan Hz. Muhammed'i göndermek - *ol kim (8) keldürdi çınlık yaèni muḥammed yme çın tut(t)ı anı yaènm ebū bekr anlar tururlar saknurlar*(TİEM 73 337v/ 8)

48) TÜRKÇE İSİM+ KELDÜRÜL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

anuḳ keldürül-: hazırlamak, bulundurmak

- *yana anlar kim tandılar yalganka tut(t)ılar (8) biziŋ belgülerimizni anlar kın içinde anuk keldürülmişler* (TİEM 73 294r/8)

49) TÜRKÇE İSİM+ KELİN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ewdin kelin-: hicret etmek

- *bütünlükün anlar kertgündiler yana anlar ewlerindin kelindiler katıglandılar taŋrı yolı içinde* (TİEM 73 26v/1)

50) TÜRKÇE İSİM+ KELTÜR-

6 örnekte geçer. 2 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

artuḳluḳ keltür-. fazlalaştırmak, ek getirmek

- *tükengey erdi teŋiz tükenmişde öŋdün iḍim yarlıgları* (7)

bitig keltür-: kitap getirmek

- *aygıl keltürüŋler bitig taŋrı üskindin (5) ol kim yolka köndürgenrek olar ekkidin uḍu baralıŋ eger erse siler çın sözlegliler* (TİEM 73 284r/ 4)

4 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

asıġ keltür-: kazanç sağlamak

- *aygıl erklenmes men özümke (2) ziyān kitermekke ap yme asıg keltürgüke meger*

- *anı kim tilese taŋrı* (TİEM 73 158r/2)

eḍgülük keltür-: iyilik getirmek krş. eḍgülük keldür-

- *kim keltürse eḍgülük aŋar ol (6) anda yegrek andın* (TİEM 73 287r/5)

esizlik keltür-: zarar vermek

- *kim keltürse esizlik yanut berilmez anlar kim kıldılar yawuzluklar* (TİEM 73 287r/6)

iḍisiŋe köni köŋül keltür-: Rabbine tertemiz bir kalple inanmak

- *ançada keltürdi iḍisiŋe köni köŋül* (TİEM 73 327v/4)

51) TÜRKÇE İSİM+ KEMİŞ-

3 örnekte geçer. 1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

ayrıt kemiş-: ayırt etmek, tefrik etmek

- *ayırt kemişmez miz bir kim erse arasında yalawaçlardın takı aydılar (5) eşit(t)ük takı boyun südük* (TİEM 73 37v/ 4)

2 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

bulġaḳ kemiş-: şaşma, şaşırtma, şaşırtmak

- *kertgünmedi mūsāka meger ogul kız boḍunındın korkunç üze fir'avındın gürūhlarındın (7) bulgak kemişmeklerindin anlarka* (TİEM 73 160v/ 7)

çav kemiş-: yalan haber yaymak, dedikodu yapmak

- *eger yıgılmasa iki yüzlügler çav kemişgen (ler) kend içre, sekirtgen sgni olar üze* (RKT 33/ 22a1)

52) TÜRKÇE İSİM+ KEMŞİL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

bitig kemşil-: raḥmet olarak kitabın kalbe konması

-*umınç tutmaz erdiŋ kim kemşilse saŋa bitig meger yarlıkamakık iḍiŋdin* (TİEM 73 287r/9)

53) TÜRKÇE İSİM+ KERTGÜN-

4 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iḍileri belgülerike kertgün-: Rablerinin ayetlerine inanmak

- *anlar olar iḍileri belgülerike kertgünürler* (TİEM 73 251r/ 3)

iḍileri üze kertgün-: Allah'a inanmak

- *anlarka kim (6) kertgündiler iḍileri üze köŋül ururlar* (TİEM 73 356v/6)

iḍisiŋe kertgün-: Allah'a inanmak, Allah'a samimi kalple inanmak

- *kim kertgünse iḍisiŋe korkmaz (4) eksüklükdin ap yme kındın* (TİEM 73 425v/3)

ilki yolı kertgün-: ilk önce inanmak

- *kertgünmediler aŋar iki yolı koḍtımız anlarnı boynaguları içinde başları tezginip tururlar* (TİEM 73 105v/ 9)

54) TÜRKÇE İSİM+ KES-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çoġı kes-: savaşı kesmek, savaşı bırakmak

- *yagıka yaġı ıḍtı kesti çoġı* (KB 144)

55) TÜRKÇE İSİM+ KESİL-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çoġı kesil-: *savaşı kesmek, savaşı bırakmak*

-usa tiş teri bir kesülsi çoġı (KB 4661)

ewdin kesil-: hicret etmek

- *yana seniŋ iḍiŋ anlarka kim ewdin kesildiler bulgakka tüşmişde keḍin yana katıglandılar (9) serdiler* (TİEM 73 204r/ 80)

56) TÜRKÇE İSİM+ ḴIL-

112 örnekte görülür. 23 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

aḍruḳluġ kıl-: hüccet göstermek

- *ay anlar kim kertgündiler eger korksa siler taŋrıdın ḳılgay silerke aḍruḳlug* (TİEM 73 133v/9)

adaşık ḳıl-: benzer kılmak, aynı kılmak

- *ay zekeriyyā biz sewünç berür miz saŋa bir ogul birle anıŋ atı yaḥyā turur kılmadımız aŋar munda öŋdün adaşık* (TİEM 73 223r/ 8)

aġırlıġ ḳıl-: kudsiyet kazandırmak, önemini artırmak

-azu körmezler mü biz (3) kıldımız agırlıg ok kılur kişiler anlar tegrelerindin (TİEM 73 293r/3)

amrulġu kıl-: karargāh yapmak, bina yapmak

- *ol ol iḍi kıldı silerke yerni amrulgu takı kökni* (TİEM 73 346v/ 9)

arıġsızn ḳıl-: murdar mec. (kāfir) kılmak

- *adırmak üçün taŋrı arıgsızn (5) arıgdın kılur arıgsızn amarını üze* (TİEM 73 134 v/ 5)

arıġsızlıḳn ḳıl- (2) : murdar mec. (inkārcı) kılmak

- *kılur miz (5) arıgsızlık anlar üze kim ukmasar* (TİEM 73 162r/ 40)

artuḳ ḳıl-: üstün tutmak, seçkin kılmak

- *aydı taŋrıda aḍın-mu tiler men silerke taŋrı ol artuk kıldı silerni (2) ajunluglar üze* (TİEM 73 124v/1)

bar ḳıl-: var etmek, yaratmak

- *ikinç bar kılur sen muḳir men muŋa* (AH 10)

- *yakdın bar kılıglı (4) köklerni yerlerni* (TİEM 73 105r/3)

belgü ḳıl-: ibret olarak göstermek

- *bakgıl eşgekiŋke kılgay miz seni belgü kişilerke (2) bakgıl sünüklerke neteg koparur miz yana keḍrür miz ol sünükerke etni* (TİEM 73 33v/11)

belgülüg ḳıl-: 1. takdir etmek, beyan etmek, farz kılmak

-*azu belgülüg kılsa siler anlarka belgülüg kılmış teg* (TİEM 73 29v/ 6)

2. açmak

-*ol iḍi kim kıldı silerke yerni yaḍım belgülüg kıldı (3) silerke anıŋ içinde yollarnı* (TİEM 73 230v/2)

belgüsüz ḳıl-: yok etmek

- *siler tiler anı konukdın belgüsüz kıldımız (2) közlerini tatıŋlar meniŋ korkutmakımnı* (TİEM 73 391v /1)

- *belgüsüz kılur Taŋrı bāṭılnı, çınıg çın kılur rāstlıknı* (RKT 36/ 18b2)

berk ḳıl-: kuvvetlendirmek

- *berk kıldımız anıŋ mülkini takı berdimiz aŋar ḥikmetni* (RKT 34/ 52b3)

beşik ḳıl-: beşik yapmak

- *ol kim kıldı silerke yerni (2) beşik takı kıldı silerke anıŋ içinde yollar* (TİEM 73 358v/7)

bezek ḳıl-: süs yapmak, süslemek

- *biz (9) kıldımız ne kim yer üzekini bezek anlarka sınamadumız üçün anlarnı olarda kayusı körklügrek işin* (TİEM 73 214v/9)

bıçıġ ḳıl-: buyurmak, fermanlamak

- *anlarda kim bıçıg kıldı taŋrı birle (3) eger berse biziŋke artuklu kındın ḍevāb bergey ök miz* (TİEM 73 147r/2)

- *ey Mūsā, okıgıl biziŋ üçün İḍiŋni anıŋ birle kim bıçıg kıldı seniŋ üsküŋde* (RKT 28 / 16a1)

boyun berigli ḳıl-: itaatkār kılmak

-*iḍimize ḳılġıl bizni ekki boyun berigli saŋa* (TİEM 73 15r/7)

bütünlük ḳıl-: söz vermek

- *yād kılıŋlar (3) taŋrınıŋ niʿmetini siler üze anıŋ teg söz baçıgı ol kim bütünük kıldı sizlerniŋ üze birle anı* (TİEM 73 81r/3)

bütünlük ḳıl- (2) : delil göstermek

- *saçlınsalar ançaka tegi kelse anlarka belgülüg bütünlük* (TİEM 73 446r/1)

çın ḳıl-: gerçek yapmak, ortaya koymak

- *çın kılur belgürtür taŋrı yaraglıgnı sözleri birle neçe yme tilemese yazukluglar* (TİEM 73 160v/5)

- *belgüsüz kılur Taŋrı bātılnı, çın kılur çinlik rāstlıknı sözleri bire* (RKT 36/ 1863)

ekki ḳat cüft ḳıl-: orada (cennet) bütün meyvelerden çift çift yaratmak

- *tegme türlüg yemişlerdin kıldı anıŋ içinde ekki koş cüft örter tünni (9)kündüzke* (TİEM 73 183r/8)

ekki ḳoş tağlar ḳıl-: (yeryüzünde) sabit dağlar yaratmak anlamında

- *ol ol iḍi tart (t)ı çözdi kerdi yerni takı kıldı anıŋ içinde ekki koş taylar (8) arıklar* (TİEM 73 183r/8)

ekki köz ḳıl-: İnsanlara Allah tarafından iki göz verilmek

- *kılmadımız mu aŋar ekki köz* (TİEM 73 443v/5)

ewirke ḳıl-: şeytana atılacak taş olarak yarattmak

- *kıldımız anı ewirke yeklerke anut(t)ımız anlar tamu kını (9) küyer ot kınındın* (TİEM 73 416v/8)

89 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳın ḳıl-: namazı tam erkanı ile yerine getirmek

- *köndürür aḍaḳın ḳılmagay men anlarka kıyāmet kün tartmaknı* (TİEM 73 222v/12)

-*anlar kim yapşurlar bitigke, aḍakın kılurlar namāznı* (RKT 28/45b1)

2. ayakta tutmak, geçerli kılmak

- *vasiyet kıldı aŋar ibrāhimka, ʿMusāka, ʿİsāka adakın kılıŋ tep dinni* (RKT 36/8a3)

3. doğru yapmak

-*tanuk kılıŋlar ekki tanuk köni silerdin aḍakın ḳılıŋlar tanuḳluḳnı taŋrıka* (TİEM 73, 413v/1)

-*tanuk ḳılıŋ iki ʿadl iḍisi sizdin, aḍakın ḳılıŋ tanukluknı* (RKT 38/ 78a3)

aḍın tanrı kıl-: Allah'tan başka tanrı edinmek

- *kılmagıl taŋrı birle aḍın taŋrı olturgay sen yertilmiş ḳoḍulmış* (TİEM 73 297 v/ 5)

aġın ḳıl-: dilsizmiş gibi hareket etmek, dilsizmiş gibi davranmak

-*kalı kelse öwkeŋ özüŋ kıl agın* (KB 5216)

aġır ḳıl-: ağırlık basmak, yere yığılıp kalmak

- *anıŋ kılmakı barça özke agır* (KB 900)

- *ne ol sizke kaçan ayılsa sizke çıkınlar Taŋrı yolı içinde agır kılsaŋız yerke* (RKT 29/29b1)

aġır kıl-: değer vermek

- *sözi birle yalŋuk agır kıldı öz* (KB 210)

aġırlıḳ ḳıl-: hürmet ve tazim göstermek

- *aŋar kılgu ḥurmet agırlık kamug* (KB 4996)

aḳılıḳ kıl-: cömertlik yapmak, cömertçe davranmak

-*bar içse akılık kılur ol neŋin* (KB 2765)

aḳru ḳıl-: yavaşlatmak, alçaltmak, mutedil olmak

- *tawrayu bargıl yörimekiŋ içinde aḳru kılgıl ünüŋni* (TİEM 73 300v/ 3)

aḳru ḳıl-(2): alçak sesle okumak

- *ün eşitür okımagıl namāzıŋda akru yme okımagıl anda tilegil ekki ara yol* (TİEM 73 214r/80)

al ḳıl-: tuzak kurmak, aldatmak, hile düşünmek

- *al kıldılar al kılmak al cezasın yandırmak anlar bilmesler* (TİEM 73 277v/9)

-*çın ok al kıldılar anlar kim olarda öŋdin erdiler* (RKT 30/ 39b1)

alın ḳıl-: karşısına koymak, karşısına çıkarmak

- *yagıka alınkıl kötürsü çerig* (KB 2371)

alplıḳ ḳıl-: kahramanlık göstermek, kahramanlık yapılmak

- *uwutka bolup korklık alplık kılur* (KB 2292)

amulluḳ ḳıl-: makul ve temkinli olmak

- *ay anlar kim (2) kertgündiler eger kelse silerke fāsık birle amulluk kılıŋar* (TİEM 73 379r/12)

anuḳ ḳıl-: hazırlamak, hazır etmek

- *meger sadı anı (4) bulgaylar anı kim kıldılar anuk* (TİEM 73 218v/ 4)

arıġlıḳ kıl-: temizlemek, zekat vermek

-*çıkarıŋlar (7) lūṭ boḍunını kentleriŋizdin anlar kişiler tururlar arıglık kılurlar* (TİEM 73 277 r/7)

artaḳ iş kıl-: bozgun çıkarmak, fesadlık yapmak

- *bilgil kim anlar bütünlükün (6) artak iş kılıglılar yok kim tutmaslar* (TİEM 73 3r/6)

- *eger eklense sizler kim artak iş kılsa sizler yer içinde kesse sizler yaguklarıŋızını* (RKT 37 / 17b3)

artaḳlıḳ ḳıl-: fesat çıkarmak, bozgunculuk yapmak

-*anlar kim artaklık kılurlar yer içinde oŋ kılmaslar* (TİEM 73 271r/5)

-*kodar mu sen Mūsānı hem boḍnını artaklık kılsunlar teyü yer içinde* (RKT 28/11a3)

artuḳ eksük ḳıl-: dengeyi bozmak

- *artuk eksük kılmaŋlar tedi* (TİEM 73 391r/8)

artuḳluḳ ḳıl-: üstün olmak, üstünlük sağlamak

- *kaçan kutgarsa olarnı ançada anlar artukluk kılurlar yer içinde yaragsızın* (TİEM 73 159v/11)

-artukluk kılmaŋ aymak birle (RKT 33/2a1)

artut ḳıl-: hediye etmek, armağan olarak vrmek

-*tapugu tozgu birle neŋ artut kılıp* (KB 1769)

- *men artut kılayın şaḥımka anı* (AH 42)

asıġ ḳıl-: fayda vermek, yararlı olmak, gücü yetmek

-*asıg kılmadı künde arttı igi* (KB 1062)

- *ögretürler ol kim ziyān kılur olarka takı asıg kılmas olarka* (TİEM 73 12v/4)

- *Huneyn kün bu ne-erse ançada ḫoş kelti sizke üküşlükünüz asıg kılmadı sizdin nerse* (RKT 29 / 19a1)

aş ḳıl-: aş yapmak, aş pişirmek

- *iḍi ters iş ermez batar kılsa aş* (KB 4017)

aştı ḳıl-: barıştırmak, aralarını bulmak

-*kılmaŋlar taŋrını (9) tıltag andıŋızlarka eḍgülük kılmakıŋızlarka korkmaŋızlarka aştı kılmakıŋızlar kişiler ara* (TİEM 73 27r/9)

at ḳıl-: (iyi) ad kazanmak, şöhretlenmek

- *biliglig beg er buşma kıl at* (KB 322)

atalıḳ ḳıl-: babalık etmek

- *atalık kılayın ogul bol maŋa* (KB 1552)

az kıl-: kısaltmak, azaltmak

- *ukuşlug kişiler sözüg az kılur* (KB 3938)

baçıġnı tükel ḳıl-: sözleşmelerin gereğini yerine getirmek

- *ay anlar kim kertgündiler tükel kılıŋlar baçıglarnı* (TİEM 73 79r/8)

badar ḳıl-: sesle çarpmak, itmek (DLT CI 349-8)

basut ḳıl-: yardım etmek, yardımcı olmak

- *öziŋe basut kılsa iş başlasa* (KB 419)

baş ḳıl-: kalp kılmak, incitmek, yaralatmak

- *küçemez men emdi kөŋül kılma baş* (KB 3708)

baş kıl- (2) : başlık yapmak, baş edinmek

-*hava arzularka özin kılsa baş* (KB 3644)

başçı ḳıl-: rehber olmak, yol göstermek, liderlik yapmak

- *kılgıl bizni (4) saknuklarka başçı* (TİEM 73 266r/4)

- *buḍunda beḍük boldı belgü nişan* (KB 1693)

beg ḳıl-: bey yapmak, bey olarak tanımak

- *anı beg kılıp men özüm kul bolayı* (KB 6586)

beglik ḳıl-: beylik yapmak

- *bu iki tükel bolsa beglik kılur* (KB 2018)

bıçış ḳıl-: hediye etmek, armağan vermek

- *bıçış kıl küçüŋ yetse bıçgıl agı* (KB 46b1)

bilge ḳıl-: ālim olmak

- *anın ötrü bilge kılur er özüg* (KB 2629)

biligsizler ḳıl-: cahillik etmek

- *yokalturur mu sen bizni anıŋ birle kim kıldı biligsizler bizdin ermes ol meger seniŋ sınagıŋ* (TİEM 73 126r/7)

biligsizlik kıl-: cahillik etmek

- *meger kim tilese taŋrı yok kim (3) üküşreklerni biligsizlik kılur* (TİEM 73 106r/ 31)

bor ḳıl-: içecek yapmak

- *yana kelgey anda keḍin ol bir yıl anıŋ içinde yagmur berilür kişiler anıŋ içinde (2) bar kılurlar* (TİEM 73 177v/2)

boynaġuluḳ kıl-: itaat etmemek

- *yüz ewürgeyler (7) aŋar anlar baş kötrüp boynaguluk kılurlar* (TİEM 73 144v/7)

bulġaḳ kıl-: başını derde sokmak

- *anlarka kimi ayur destūr bergil maŋa bulgak kılmagıl bilgil bulgak içiŋe (3) tüştiler* (TİEM 73 144r/2)

- *bulgak kılmagıl maŋa* (RKT 29/ 37a1)

buluş ḳıl-: sözle yardım etmek

- *ol maŋa boluş kıldı* (DLT, CI, 367-10)

boş ḳıl-: boşamak, bırakmak, azat etmek

- *ol kul boş kıldı* (DLT, CI, 330-7)

- *boş kılmak ekki yolı ol* (TİEM 73 27v/9)

bulġamaḳ ḳıl-: can sıkmak

- *eger bulgasalar seni yekdin yaènm vesvese kılsalar bulgamak sıgıngıl taŋrıka bütünlükün ol (2) ol turur eşitgen bilgen ol* (TİEM 73 35v/1)

buraçıġ ḳıl-: kaşlarını çatmak

- *yana buraçıg kıldı yana yüzin tügdi* (TİEM 73 427r/2)

bütün ḳıl-: tam olmak, eksiksiz yapılmak

- *köni sözle kavlıŋ tükel kıl bütün* (KB 6094)

çal ḳıl-: beyazlamak, beyazlaşmak

- *kara kuzgun erdim kugu kıldı çal* (KB 1098)

çalḳ çulḳ ḳıl-: itmek, çarpmak

- *çalk çulk badar kıldı* (DLT, CI, 349-8)

çıgıl tıġıl ḳıl-: çığıl çığıl etmek

- *ok kişi içre çıgıl tıgıl kıldı* (DLT, CI, 393-8)

çıḳış ḳıl-: 1. menfaatına göre davranmak

- *kirişke körü sen çıkış kıl neŋiŋ* (KB 1325)

2. vergi vermek

- *kılalım mu saŋa çıkış (7) kılmakıŋ üzele bizli ara anlarlı ara koçu tugan* (TİEM 73 221/6)

çoġı ḳıl-: düşmanlık yapmak, savaşmak

-*biligsiz biligligke ḳıldı çoġı* (KB 200)

eḍgü işler ḳıl-: doğru yolda olmak

- *kılmışları (3) eḍgü işler yegrek turur iḍiŋ üskinde yanutun takı yegrek yanışın* (TİEM 73 227v/3)

eḍgü ḳıl-: iyi bir iş yapmak

- *kim kılsa eḍgü erkekdin azu tişidin ol kertgünügli bolsa (2) tiriglik bergey miz aŋar ḫoş tiriglik* (TİEM 73 203v/1)

eḍgüler ḳıl-: iyilik etmek

- *kıldaçı edgüler yegrek turur ıḍgıl (8) üskinde yanut takı yegrek umunçın* (TİEM 73 218r/7)

eḍgü ḳıl-: ıslah etmek, iyi bir iş yapmak

- *bela küç yirinde sen eḍgü kılın* (KB 1367)

- *isiz kılgan erke sen eḍgü kıla* (AH 333)

- *aygıl eḍgü kılmak anlarka yegrek* (TİEM 73 26v/6)

eḍgü iş kıl-: iyi davranışta bulunmak

- *ne kim kertgünse kılsa eḍgü iş aŋar eḍgülük yanutı* (TİEM 73 221/1)

eḍgü işlerini kıl-: İyilik yapmak, iyi iş yapmak, iyi amelde bulunmak

-*hakikat üze anlar kim bittiler takı ḳıldılar eḍgü işlerini takı peyveste ḳıldılar namāznı takı berdiler zekātnı* (TİEM 73 36r/2)

eḍgülük ḳıl-: iyilik etmek, güzel muamelede bulunmak

- *yüksek ol ol iḍi eger tilese kılgay saŋa eḍgülük (3) andın būstānlar akar anıŋ altınından arıklar* (TİEM 73 262r/2)

- *kılmaŋlar taŋrını (9) tıltag andıŋızlarka eḍgülük kılmaḳıŋızlarka korkmakıŋızlarka aşıtı kılmakıŋızlar kişiler ara* (TİEM 73 27r/9)

- *kamug eḍgülük kıl isizni yıra* (KB 1296)

- *sewinç bergil (8) anlarka kertgündiler kıldılar eḍgülükler* (TİEM 734/8)

-*eḍgülük kıldılar bu yakınrak içinde* (RKT 25/ 25b3)

eḍgülükdin kıl- : iyi davranışta bulunmak

- *eger (7) çıkarsalar tarlık yok siler üze anıŋ içinde kim kıldılar özleri içinde edgülükdin* (TİEM 73 30r/8)

eḍgülüklerni kıl-: iyi işler yapmak

- *tüz köni korkutsa katıglık birle anıŋ üskindin sewünç berse kertgünügerke anlar kim kılurlar (5) eḍgülüklerni* (TİEM 73 214v/4)

egri ḳıl-: hainlik yapmak

- *bolmagıl egri kılıgarka üsterigli* (TİEM 73 74v/1)

egrilik ḳıl-: 1. haksızca paylaştırmak, haksızlık yapmak

- *anlar kim aşundılar bizdin kertgünmekke kılmagıl köŋüllerimiz içinde egrilik* (TİEM 73 404v/1)

2. emanete hiyanet etmek, hainlik etmek

- *eḍgüler ol ekki egrilik kıldı ekki birle (4) yıgmadılar ol ekkidin* (TİEM 73 425r/3)

ekki cüft erkek tişi ḳıl-: (Meniden) iki çift erkek ve iki çift dişi yarattı anlamında

- *kıldı andın (4) ekki cüft erkek tişi* (TİEM 73 429r/4)

ekki yüzlüglük ḳıl-: yalan söylemek, münafıklık etmek

- *körmez mü sen anlarka kim ekki yüzlüglük kıldılar (2) ayurlar kadaşlarıŋa anlar kim tandılar bitig iḍilerindin* (TİEM 73 404V/1)

eksük ḳıl-: azaltmak, eksiltmek

- *aḍakın tutuŋlar terāzūnı ya'ni rāst tutuŋlar könilik birle (9) eksük kılmaŋlar terāzūnı* (TİEM 73 391r/9)

elig bir ḳıl-: el ele vermek, işbirliği yapmak

- *elig bir kılıp yazsa beglik tügün* (KB 3469)

em asıġ ḳıl-: ilaç fayda etmek

- *ölüglike hergiz asıg kılmaz em* (KB 1065)

erej ḳıl-: huzur ve rahat içinde yaşamak, huzur ve rahat içinde olmak

-*erej kıl bir ança sen inçin awın* (KB 3114)

esizlik ḳıl-: kötülük yapmak

- *kim kılsa esizlik yanut berilgey anıŋ birle bulungay aŋar taŋrıda adın (4) eş dost ap yme yermçi* (TİEM 73 73r/3)

esizlikni ḳıl-: kötülükler yapmak

- *munda öŋdün kılur erdiler esizliklerni* (TİEM 73 169v/4)

et öz ḳıl-: kendini feda etmek

- *yulugla bu işke et öz kıl satıg* (KB 4227)

ew ḳıl-: ev yapmak, ev inşa etmek

- *mışrda ewler kılıŋlar ewleriŋizni (3) bir sıŋar aḍakın kılıŋlar namāznı* (TİEM 73 16/r/ 2)

eweklik ḳıl-: acele yapmak, acele etmek

- *aydı (5) ay meniŋ boḍunum nelük eweklik kılur sen esizlig birle eḍgülük kılmazda burun* (TİEM 73 277v/5)

- *tatıŋlar kınıŋızını bu ol kim erdiŋiz aŋa gweklik kılganlar* (RKT 37 / 85a1)

ınanç ḳıl-: inanmak, güvenmek

- *ınanç kılmaga dünya koḍga sini* (KB 1091)

iḍide öŋin iḍiler ḳıl-: Allah'tan başka tanrılar yapmak

- *sorgıl anlarka kim ıḍtımız sende öŋdün yalavaçlarımızdın (4) azu kıldımız mu iḍide öniŋ iḍiler tapnurlar* (TİEM 73 360r/4)

iḍileri fermānındın boynaġuluḳ ḳıl-: Rablerinin buyruğuna baş kaldırmak

- *boynaguluk kıldılar iḍileri fermānındın tut(t)ı anlarnı kök otı (9) anlar bakarlar* (TİEM 73 384r/8)

iḍişçi kıl-: saki yapmak

- *iḍişçi kılur beg ay köŋli yazı* (KB 4047)

iglig kıl-: hasta etmek

- *ol ok tüş takı birni iglig kılur* (KB 6029)

iki yüzlük ḳıl-: münafıklık etmek

-*bakmaz mu sen anlarka kim iki yüzlüglük kıldılar* (RKT 38/ 25a1)

isiz ḳıl-: kötülük yapmak

- *isizke katılsa ol isiz kılur* (KB 874)

- *isiz kılgan erke sen eḍgü kıla* (AH 333)

isiz ḳılıḳlıġ ḳıl-: kötü huylu yapmak

-*sini terkin isiz kılıklıg bilir* (AH 380)

isizlik ḳıl-: kötülük yapmak

- *ökünç boldı kılmış isizlik kamug* (KB 1362)

iş ḳıl-: iş yapmak, çalışmak

- *negü işkılur sen kerekiŋ ne ol* (KB 525)

- *yeklerdin kim çömerler aŋar takı kılurlar iş anda aḍın* (TİEM 73 239r/7)

- *neme körklüg iş kılıglılarnıŋ yanutı* (RKT 25 / 8a2)

- *könilik bütünlük bile kıl bu iş* (KB 1750)

işni körklüg ḳıl-: işi güzel yapmak

- *bütünlükün anlar kim kertgündiler (4) kıldılar edgülükler biz żāyiʿ kılmaz miz ol kişi terini kim körklüg kılsa işni* (TİEM 73 217r/4)

itig ḳıl-: çare bulmak

- *itig kılsa ötrü igiŋe itig* (KB 1971)

iwet ḳıl-: karar vermek

- *negü belgürer ere kılgıl iwit* (KB 5872)

tiriglik kıl-: sert davranmak

- *ay agırlıg yalavaç (6) katıglanışgıl kāfirler birle ekki yüzlügler birle tiriglik kılgıl anlar üze* (TİEM 73 146v/6)

artuḳluḳ ḳıl-: 1. aşırı davranmak, taşkınlık etmek

-aydılar iḍimize biz ḳorḳar miz kim (5) artuḳluḳ ḳılmaḳḳa biziŋ üze azu boynaġuluḳ ḳılmaḳḳa (TİEM 73 230r/5)

2. kendisini daha üstün saymak, kendisini daha üstün tutmak, daha üstün olduğunu iddia etmek

-meger bir ādemi siler meŋzer tileyür artuḳ ḳılmaḳ siler üze (TİEM 73 249r/5)

3. zulüm, fesad, azgınlık, her türlü tecavüz, haddi aşma (TİEM 73 155v/2)

ekki yüzlüg ḳıl-: azmak

- *medine bodunındın boynaguluk kıldılar ekki yüzlüg kılmak üze bilmes sen anlarnı* (TİEM 73 149v/4)

57) TÜRKÇE İSİM+ KILIN-

4 örnekte geçer. 2 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

at ḳılın-: (iyi) ad kazanmak

- *isiz kılma eḍgün kılın meŋü at* (KB 4468)

andaġ ḳılın-: bunun gibi yapılmak, böyle yapılmak

- *yaragı negü teg sen andag kılın* (KB 3156)

2 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

anuḳ ḳılın-: hazırlamak, hazır edimek

- *takı korkuŋ ol otdın kim anuk kılındı kāfirlerke* (TİEM 73 50v/4)

arıġ kılın-: temizlenmek, temiz olunmak

- *büstānlar akar astındın arıklar meŋüler anıŋ içinde takı cüftler arıg kılınmış (2) takı ḫoşnūdluk taŋrıdın* (TİEM 73 39v/1)

58) TÜRKÇE İSİM+ KILIŞ-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

baçıġ ḳılış-: karşılıklı söz vermek

- *tükel kılsa anı baçıg kılışdı anıŋ üze taŋrı birle harayna tükel bergey ulug ter muya*n (TİEM 73 376v/ 9)

bıçıġ ḳılış-: antlaşmak

- *bizārlık taŋrıdın takı yalavaçıdın anlarka kim bıçıg kılıştıŋızlar artak katıglılardın* (TİEM 73 138v/ 3)

59) TÜRKÇE İSİM+ KİGÜR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

aġırlıġ kigür-: şerefli (cennet) yere sokmak

- *örtgey miz silerdin esizlikleriŋizni (8) kigürgey miz silerni agırlıg kigürmek* (TİEM 736r/8)

60) TÜRKÇE İSİM+ KİR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ilki yolı kir-: (Mescidül Kudüs'e) ilk kez girmek

- *kirgey- ökler mezgitke neteg kim kirdiler aŋar ilki (3) yolı yok yoḍun kılgaylar yüksek erürler ergince yok yoḍun kılmak* (TİEM 73 206v/2)

61) TÜRKÇE İSİM+ KİTER-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

işni kiter-: işi idare etmek

- *çıkarur tirigni ölügdin takı çıkarur ölügni tirigdin yana kim eletür ilgerü kiterür işni* (TİEM 73 156v/2)

62) TÜRKÇE İSİM+ KOD-

7 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

açlıḳ ḳoḍ-: doymamak, dıyumsuz olmak

- *közi aç kişi ölse açlıḳ kadur* (KB 2003)

aḍaḳın ḳoḍ-: ayakta durmak, ayaküstü bırakmak

-ḳaçan ḳoḍarlar seni aḍaḳın (TİEM 73 409r/6)

eḍgülük ḳoḍ-: iyilik bırakmak, hayır etmek

- kaçan (5) kelse silerde biriŋizke ölüm eger ḳoḍsa eḍgülük tut(t)urmak anaka ataka (6) yak yawuklarka eḍgülük birle (TİEM 73 21r/5)

egrilik ḳoḍ-: eğriliği bırakmak, yanlış işlerden dönmek

- könilik tonın keḍ koḍup egrilik (AH 167)

erej ḳoḍ-: rahat ve huzur bırakmak

- erej koḍ tilek arzu meŋü tile (KB 5190)

inçlik ḳoḍ-: rahatı bırakmak, huzurunu kaçırmak

- ilig anda naru kör inçlik ḳoḍup (KB 5624)

ew barḳ koḍ-: ayrılmak, terk etmek, yalnız bırakmak, alakayı kesmek, irtibatını kesmek

- anlar kim ew bark koḍtılar taŋrı yolı içinde (5) yana öldürüldiler azu öldiler rūzm berür ök anlar taŋrı körklüg rūzi (TİEM 73 273r/4)

63) TÜRKÇE İSİM+ KODUL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

bitig ḳoḍul-: ortaya kitap koymak

- yme yarugay yer iḍisi nūrı birle (9) koḍulgay bitig keldürgey yalavaçlarnı tanuklarnı ḥükm kılmagay anlar ara (TİEM 73 340v/ 9)

64) TÜRKÇE İSİM+ KODUN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

at ḳoḍun-: iyi ad bırakmak

*- katıgnan özüŋke at eḍgü koḍ*un (KB 1446)

65) TÜRKÇE İSİM+ KOL-

4 örnekte geçer.Maddi anlamda kullanılmıştır:

asıġ ḳol-: faydalanmak istemek

- asıg kolsa barça özün yaşsızın (KB 106)

aş ḳol-: yemek istemek

- bardılar ḥattā kaçan keldiler erse bir saa boḍunıŋa aş koldılar anıŋ boḍunındın (TİEM 73 220v/2)

eḍgü bağışlayu ḳol-: güzel şefaat etmek

- kim yazuk keçrü bagışlayu kolsa (9) eḍgü bagışlayu kalmak bolgay aŋa ülüş andın (TİEM 73 68r/9)

idide aḍın ḳol-: (Allah'tan) başka rabbe kulluk etmek istemek

- tapŋurlar (8) ne kim kolsa siler iḍide aḍın (TİEM 73 335r/8)

66) TÜRKÇE İSİM+ KOP-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳın ḳop-: meydana gelmek, hazır olmak

- ol kün ḳopar aḍaḳın ḳıyāmet kiriŋler anı fir'avn boḍunı ḳatıġ ḳınka (TİEM 73 345v/4)

erte ḳop-: sabah kalkmak, uyanmak

- *erte koptılar, körünmez meger ewleri* (RKT 31/ 80a1)

irteş ḳop-: bahis kızışmak

- *irteş kopdı* (DLT, CI, 97-1)

67) TÜRKÇE İSİM+ KORK-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iḍileri ḳınındın ḳorḳ-: Allah'ın azabından korkmak

- *anlar kim anlar iḍileri kınındın (5) korkuglar* (TİEM 73 422v/4)

68) TÜRKÇE İSİM+ KÖNDÜR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iḍi tapa köndür-: Rabbin yoluna iletmek

- *köndürse sen meni iḍiniŋ tapa korksa sen* (TİEM 79 434v/8)

69) TÜRKÇE İSİM+ KÖR-

7 örnekte geçer. 6 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

aġırlıḳ kör-: itibar görmek

-*bu iki bile er agırlık körür* (KB 289)

asıġ kör-: faydalanmak, faydasını görmek

- *öküş sözde artuk asıg körmedim* (KB 171)

emgek kör-: eziyet görmek

- *begin inçke tegrür bu emgek körüp* (KB 2962)

- *bergil biziŋke taŋdalık aşımızını kördümüz ök bu seferimizdin bu emgek* (TİEM 73 219v/ 6)

emgek kör-: sıkıntı ve zahmeti ortadan kaldırmak

- *baş agrıg yük emgek kötürse kulı* (KB 1883)

ıraḳ kör-: uzak görmek

- *anlar körürler anı (5) ırak* (TİEM 73 224r/5)

ıraḳdın kör-: uzaktan gözetlemek

- *kördi anı ırakdın anlar (5) bilmesler* (TİEM 73 281v/ 4)

1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük kör-: iyilik görmek

- *eksütmeŋler (5) ülgülegüni terāzū batmannı men körer men silerke eḍgülük* (TİEM 73 169r/5)

70) TÜRKÇE İSİM+ KÖRGİT-/ KÖRGÜT- / KÖRKİT-

4 örnekte geçer. 2 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

az körgüt-: azaltmak, az göstermek

- *az körgüt (t)i silerni anlarnıŋ közleri içinde keçürmek üçün taŋrı ol işni erür kılguluk* (TİEM 73 135v/ 2)

az körkit-: az göstermek

- *az körkitür sizlerni olur közleri içinde* (RKT 29/ 4b1)

2 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

arıġ körgit-: yücelmek, yükseltmek

- *bakmas - mu sen anlarka arıg körgitürler tenlerini* (TİEM 73 64v/ 5)

eḍgüsini körgit-: ilham etmek

-körgit (t)i aŋar anıŋ yawuz yme anıŋ eḍgüsini (TİEM 73 28v/7)

71) TÜRKÇE İSİM+ KÖTÜR-

4 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

at kötür-: adını yükseltmek

- *kişilik bile at kötürdi kişi* (KB 1600)

egin kötür-: gurur getirmek, gururlanmak

- *nelük bunça yawlak kötürdi egin* (KB 1534)

baş köt(ü)r-: baş kaldırmak, büyüklük taslamak

- *isiz baş kötürse kör eḍgü yiter* (KB 890)

2. gemi azıya almak, delicesine koşmak, süratlice kaçmak (TİEM 73 144v/7)

-isiz baş kötürse kör eḍgü yiter (KB 890)

- *eger bulsalar sıgıngu yerni azu üŋürlerni azu kirgü yerni yüz ewürgeyler (7) aŋar anlar baş kötrüp boynaguluk kılurlar* (TİEM 73 144v/7)

elig kötür-: el kaldırmak, elini yukarı kaldırmak (KB 1029)

- *közün köke tikti kötürdi elig* (KB 1029)

72) TÜRKÇE İSİM+ KUR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iwek ḳur-: acelecilik yapmak

- *iwek kurgu kılkı kılınçı buşı* (KB 1997)

73) TÜRKÇE İSİM+ KÜT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

esizlik küt-: fırsat kollamak, fırsat beklemek, pusuya yatmak

- siler küç kıldıŋızlar özüŋüzlerke (9) esizlik küttüŋizler seziklig erdiŋizler (TİEM 397r/9)

74) TÜRKÇE İSİM+ OGURLA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

eşütgüni oġurla-: kulak hırsızlığı yapmak

- *meger kim ogurlar ok ese eşütgüni (4) uḍu eḍerse anı arguç belgülüg* (TİEM 73 193r/3)

75) TÜRKÇE İSİM+ OKI-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iş oḳı-: yakın arkadaşını davet etmek

- *azu teŋrilik iş okısa toŋa* (KB 4581)

76) TÜRKÇE İSİM+ OLTUR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

arḳada olturmak: halef olmak

- *eger tilese- miz kılgatımız sizdin ferişteler yer içinde arkaŋızda olturgaylar erdi* (RKT 36 / 6262)

77) TÜRKÇE İSİM+ ÖGRET-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

bilig ögret-: hikmet öğretmek

- *ol maŋa bilig ögretti* (DLT, CI, 261-18)

78) TÜRKÇE İSİM+ ÖL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

at öl-: adı yaşamak, ünü devam etmek

- *bitiglig er öldi atı ölmedi* (AH 95)

79) TÜRKÇE İSİM+ ÖLÇ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

eksük ölç-: eksik ölçmek, değerinde ölçmemek

- *vāy eksük ölçgüsi üze* (TİEM 73 437r/1)

80) TÜRKÇE İSİM+ ÖLDÜR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

arıġ bir etözni öldür-: temiz bir cana kıymak

- *bardılar kaçan kördiler erse bir oglannı öldürdi anı ḫızr aydı öldürdüŋ mü bir etözni arıg* (TİEM 73 220r/8)

81) TÜRKÇE İSİM+ ÖRT-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

esizlikni ört-: günahlarını gizlemek

- *örtgey miz silerdin esizlikleriŋizni (8) kigürgey miz silerni agırlıg kigürmek* (TİEM 62r/7)

82) TÜRKÇE İSİM+ ÖTEL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iş ötel-: iş bitmek, son bulmak

- *aytıldı (8) ay yer siŋürgil suwuŋnı ay kök yigilgil suguldı suw öteldi iş turlup turdı (9) cūdi tagı üze* (TİEM 73 166v/ 8)

83) TÜRKÇE İSİM+ SAKIN-

2 örnekte geçer. 1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

eḍgü saḳın-: nasihat etmek, öğüt vermek, iyiliğini istemek, sadık kalmak

- *eger tilese men kim eḍgü sakınmak silerke (3)eger tilese taŋrı yolsuz kılmak silerni* (TİEM 73 166r/2)

- *tegrür men silerke iḍim yumuşlarını eḍgü saknur men silerke* (TİEM 73 118v/3)

1 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

egri saḳ(ı)n-: çok haince davranmak, açıkça ihanet etmek

- *üsterişmegil anlardın kim egri saknurlar özleriŋe bütünlükin taŋrı (3) sewmes kim bolsa egri sakınıglı yazuklugnı* (TİEM 73 71v/2)

84) TÜRKÇE İSİM+ SAKLA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ilig saḳla-: ülkeye hakim olmak, ülkeyi muhafaza etmek

- *aya il tutuglı ilig saklagu* (KB 2142)

85) TÜRKÇE İSİM+ SAN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

eḍgü san-: iyilik düşünmek, iyi zikretmek

- *kaçan eḍgü sansalar Taŋrıka hem yalavaçıŋa yok* (RKT 29/ 64b1)

86) TÜRKÇE İSİM+ SANÇ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çerig sanç-: mağlup etmek, bozguna uğratmak

- *çerig sançmış alp er tutuzmış ayu* (KB 2335)

87) TÜRKÇE İSİM+ SARIN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

bürünçük sarın-: başörtüsü örtmek

- *uragut bürünçük sarındı* (DLT, CII, 151-7)

88) TÜRKÇE İSİM+ SEW-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

eḍgü sew-: Allah'ı sevmek, Allah sevgisi

- *aydı men sewmiş erür (miş) men eḍgü sewmekni iḍim yāḍındın ancak örtüldi (2) ḥicāb birle* (TİEM 73 332v/1)

89) TÜRKÇE İSİM+ SI-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

and sı-: yemini bozmak

- *Taŋrı tapa and sıgay ok miz büteriŋizni anda keḍin yüz ewürseler arka berigliler* (TİEM 73 238v/19)

- *algıl elgiŋ birle bir bāg cefān, urgıl anıŋ birle, andın sıma* (RKT 34 / 64a2)

- *yer kök iḍisi tuta and ol rūzi rāst* (RKT 37 / 87a1)

- *taŋrınıŋ nuṣreti (8) eliglerinde üstün kim ant sısa* (TİEM 73 376v/ 8)

baçıġ sı-: emanete hıyanet etmek, sözünden dönmek, yeminini bozmak

- *ḳaçan açtımız erse anlardın kınnı ançada anlar baçıg sıdılar* (TİEM 73 360r/ 9)

bütünlükni sı-: sözünden caymak

- *anlar kim (8) tükel kılıp başga eltürler taŋrı èahdini sımaslar bütünlükni* (TİEM 73 185r/8)

90) TÜRKÇE İSİM+ SIN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

arḳası sın-: arkası kesilmek, nesli kesilmek (Arapların cahiliye geleneklerinden biridir. Şöyle ki bir erkek devenin dölünden on batın doğarsa onun sırtını haram sayarlar, onu hiçbir sudan ve otlaktan men etmezler sırtı korunmağa alınmıştır derlerdi).

- *ḳılmadı taŋrı bir ḳulaḳı telinmişdin ap yme ıḍuk ıḍmışlardın ap yme ulaşıklık ap yme arḳası sınmış*

(TİEM 73 92v/9)

91) TÜRKÇE İSİM+ SOKUŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

berk soḳuş-: kenetlenmek

- *anıŋ yolı içinde saf tutup ançaklı olar tam teg berk sokuşmuş* (RKT 38 / 41a2)

92) TÜRKÇE İSİM+ SÖZLE-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çın sözle-: sadakat göstermek

- *olar anlar kim çın sözlediler* (TİEM 73 20v/8)

irig sözle-: sert ve kaba bir şekilde söylemek

- *irig sözlemegil kişike tilin* (KB 1415)

isig sözle-: iltifat etmek

- *isig sözlese kulka begler tilin* (KB 3183)

93) TÜRKÇE İSİM+ SÖZLEŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḳru sözleş-: fısıldaşmak, sesi alçaltmak, alçak sesle okumak, konuşmak

-*bardılar anlar akru sözleşürler* (TİEM 73 418r/4)

94) TÜRKÇE İSİM+ SU-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

boyun su-: itaat etmek, boyun eğmek, teslim olmak

- *aydılar küfr kelimesini tandılar boyun sumışlarında kiḍin* (RKT 29, 53b2)

95) TÜRKÇE İSİM+ SUD-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çirt suḍ-: dişler arasından çirt diye tükürük çıkarmak

- *çirt suḍtı* (DLT, CI, 341-25)

96) TÜRKÇE İSİM+ SUN-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

boyun sun-: itaat edilmek, sözü dinlenmek

- *ıḍmadımız yalavaçdın meger boyun sunmak üçün* (RKT, 26 / 36b1)

elig sun-: el uzatmak, elde etmeye çalışmak

- *yiliksiz süŋekke sunulmaz elig* (AH 92)

97) TÜRKÇE İSİM+ SÜ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

boyun sü-: boyun eğmek, itaat etmek

- *ançada kim aydı aŋar iḍisi boyun sügil* (TİEM 73 15v/4)
- *boyun sümek hem eḍgü söz kerek erdi* (RKT 37 / 17a2)

98) TÜRKÇE İSİM+ SÜR-

3 örnekte geçer. 1 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

boyun sür-: boyun eğmek, itaat etmek

- *boyun sürmek yme eḍgü söz kaçan belgürse iş* (TİEM 73 374v/3)

2 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

çerig sür- : hücum etmek, ordu göndermek

-küwez alp sekirtip çerig sürse bat (KB 2381)

erk sür-: çok güçlü olmak, (Allah), hükümdarlık sürmek

- *basa tutmasa bek özi erk sürer* (KB 4329)

- *aygıl bütünlükün men korkut (t)açı men yok hmç iḍi meger taŋrı yalŋuz (2) küçep erk sürgen* (TİEM 73 333r/2)

99) TÜRKÇE İSİM+ SÜZ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

il süz-: ülkeyi kötülükten korumak, temizlemek

-*kılık tüzse begler tüzün il süzer* (KB 5949)

100) TÜRKÇE İSİM+ SÜZÜL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çın süzül-: saadet getirmek

- *kuṭaḍsu sözin çın süzülsü özüm* (KB 5117)

101) TÜRKÇE İSİM+ TAN-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iḍike tan-: Allah'ı inkār etmek

- *tandılar ok iḍike ölümde öŋdün* (TİEM 73 315r/7)

iḍileri belgüleriŋe tan-: Rablerinin ayetlerini tanımamak

- *bu (8) köni yol körkütigli anlar kim tandılar iḍileri belgüleriŋe anlarka kim turur agrıtgan (9) kın* (TİEM 73 365r/8)

102) TÜRKÇE İSİM+ TAPLA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ilki yolı tapla-: ilk önce razı olmak

- *siler tapladıŋızlar olturmaknı ilki yolı* (TİEM 73 147v/8)

103) TÜRKÇE İSİM+ TARI-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük tarı-: iyilik etmek

- *tarıglıkta katlan tarı eḍgülük* (AH 192)

104) TÜRKÇE İSİM+ TAT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

esizlikni tat-: kötülüğü tatmak

- *tutmaŋlar (6) antlarıŋızını tıltag siler ara kışgay aḍak tölemişde keḍin tatgay siler esizlikni anın kim (7) yandırdıŋızlar taŋrı yolından* (TİEM 73 203r/6)

105) TÜRKÇE İSİM+ TATTUR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

açlık keḍimni tat(t)ur- : açlık vermek, sıkıntıya düşürmek

-taŋdılar muḥammedḳa kur 'ānka taŋrı ni 'metleriŋe taturdı aŋa taŋrı açlık keḍimini ḳorḳınç keḍimini (4) anın kim kılur erdiler (TİEM 73 204v3)

106) TÜRKÇE İSİM+ TATUR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük tatur-: nimet tattırmak

- *eger tatursa miz aŋar eḍgülük ziyānda keḍin tegdi aŋar aygay ok bardı esizlikler mendin* (TİEM 73 163v/9)

107) TÜRKÇE İSİM+ TE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

esiz te-: ayıplamak, kötülemek

- *anlar kim keltürdiler yalgan söz bir gürūh silerdin (9) sezinmeŋler anı esiz tep silerke* (TİEM 73 255v/9)

108) TÜRKÇE İSİM+ TEG-

11 örnekte geçer. 1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük teg-(2): iyilik gelmek

- *eger tegse sizlerke (8) eḍgülük kaḍgurtur anlarnı* (TİEM 73 49v/8)

10 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳın tegmek: dengeli, ölçülü

-*anlar ḳaçan berseler (4) teŋek keçmezler tarutmazlar erür anıŋ ara aḍaḳın tegmek* (TİEM 73 266v/4)

asıġ teg-: faydası dokunmak

- *sizke turur anıŋ içinde asıglar tegse sizler anıŋ üze ḥācetka* (RKT 35 / 69a2)

başlarıŋa teg-: akıl baliğ olmak, kuvvet ve kemal çağına ulaşmak

- *tiledi seniŋ idiŋ kim tegseler başlarıŋa çıkarsalar (3) gençlerini yarlıkamak idiŋdin* (TİEM 73 221r/2)

baş teg-: yara almak, yaralanmak

- *eger tegse sizke (7) baş bütünlükün tegdi mü erenlerke baş anıŋ meŋizlig* (TİEM 73 51r/7)

bulġaḳ teg-: sıkıntıya girmek, fitneye sebep olmak (TİEM 73, 242 r/6)

eḍgülük teg-: iyilik etmek

- *kaçan tegse aŋar (2) eḍgülük yıgıglı* (TİEM 73 422v/2)

elig teg-: el dokundurmak, el sürdürmek

- *sak erse begi ilke tegmez elig* (KB 2029)

emgek teg-: zarar dokunmak, zarar uğramak

- *erej kolsa emgek tegir ol ülüş* (KB 432)

esizlik teg-: kötülük dokunmak

- *eger tegse anlarka esizlik fāl tokır erdiler mūsā birle yme anıŋ birleki* (TİEM 73 123v/ 5)

irinç teg-: felakete maruz kalmak

- *biri beg usal bolsa tegse irinç* (KB 3109)

109) TÜRKÇE İSİM+ TEGŞÜR-

2 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük tegşür-: kötülüğün yerine iyilik yapmak

- *yana tegşürse eḍgülük yawuzlukda keḍin (6) men yazuk örtgen yarlıkagan men* (TİEM 73 274r/5)

esizlik ornıŋa tegşür-: kötülüğü değiştirmek

- *yene tegşürdimiz esizlik ornıŋa eḍgülükni ançaka tegi keçürdiler takı aydılar (3) tegdi ök atalarımızka* (TİEM 73 121v/2)

110) TÜRKÇE İSİM+ TEGÜR-

7 örnekte geçer. 3 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

asıġ tegür-: fayda sağlamak

- *aygıl tapnur mu siler (9) taŋrıdın aḍın aŋar kim yaragı yetmes silerke ziyān kitermekke ap yme asıg tegürmek* (TİEM 73 89v/8)

çın tegür-: doğruluğa ve selamete ulaştırmak, götürmek

- *eşitmiş sözin çın tegürse tilin* (KB 3818)

eḍgülük tegür-: iyilik gelmek

- *eger tegürse saŋa bir eḍgülük ol tegme nerse üze (8) ugan turur* (TİEM 73 96v/7)

4 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

elig tegür-: 1. ele almak, başlamak

- *tapuglarka ötrü tegürgil elig* (KB 3221)

2. birleşmek, kadınla cinsi temasta bulunmak

- *emdi ilig tegrüŋler anlarka tileŋler anı kim bitidi taŋrı silerke* (TİEM 73 22r/6)

emgek tegür-: eziyet etmek

- *ayı artuk emgek tegürme aŋar* (KB 4529)

iḍileri yarlıġlarını tegür-: Rablerinin kendilerine verdiği mesajları duyurmak

- *belgü üçün (8) tegürdiler iḍileri yarlıglarını bildi taŋrı anlar üskinde* (TİEM 425r/8)

ig tegür-: hastalık bulaştırmak, hasta etmek

- *ölüm tutgıkı ig tegürmiş elig* (KB 1067)

111) TÜRKÇE İSİM+ TER-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

alnı ter-: tuzak kurmak, tuzak hazırlamak

- *yüz ewürdi fir' avn terdi alını yana keldi* (TİEM 73 230v/ 9)

112) TÜRKÇE İSİM+ TEZGİN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

başları tezgin-: bocalamak

- *koḍar miz anlarnı ermesler bizke kawuşmaknı (3) boyun kermekleri içinde başları tezginürler* (TİEM 73 154r/3)

ėwe tezgin- : hızla hareket etmek, akıp gitmek

- *ermez kün kerek bolsa aŋar yetmek aynı ap yme tün kündüzni ozruglı, kamug felek içinde ėwe tezginürler* (RKT 34/ 7b2)

113) TÜRKÇE İSİM+ TİK-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍak tik-: inat etmek, ayak diremek, direnmek

- *eşi(r)ür taŋrı belgülerini akınur anıŋ üze (4) yana aḍak tiker uluàsınıp andaà kalı eşitmedük teg* (TİEM 73 365r/4)

-eşitür Taŋrınıŋ nişānlarını okınur anıŋ üze yana aḍak tiker boynagu ançakı eşitmez teg anı (RKT 36/ 91b2)

114) TÜRKÇE İSİM+ TİLE-

14 örnekte geçer. 11 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

artaḳlıḳ tile-: zulüm etmek

- *keçürdimiz taŋrı kulı oglanını teŋizdin uḍu aḍırdı olarnı fir èavn (8) anıŋ çerigi artaklık tileyü teŋdin keçe* (TİEM 73 161r/8)

artatmaḳ tile-: vesveseye düşürmek, işkillendirmek, tahrik etmek

- *eger artatmak tilese yekdin artatmak, sıgıngıl Taŋrıka, ol eşitgen bilgen ol* (RKT 28 161a 10)

artuḳ tile-: 1. fazlasını istemek

- *al artuk tileme vebal yüḍgülük* (AH 190)

2. başkasının hakkına saldırmak

- *kim muŋuksa artuk tilemek velikin küç kılmazlıkın yme teŋdin keçmezlikin yazuk yok (5) anıŋ üze* (TİEM 73 20r/4)

artuḳluḳ tile-: haddi aşmak, kıskanmak

- *bolmadı tartışık anıŋ içinde (2) meger anlar berildiler anı kelmişde keḍin anlarka belgüler artukluk tileyü anlar ara* (TİEM 73 25v/2)

artuḳluḳnı tile-: lütuf istemek

-nişān asılmış ap ugraglılar agırlıg ewke tilerler artukluknı (3) iḍilerindin ḫoşnūdluknı (TİEM 73 79v/2)

asıġ tile-: fayda vermesini istemek, faydalı olmasını istemek

- *bagırsak tapugçı beg asgın tiler* (KB 2608)

-aygıl kim erklig turur silerke (3) taŋrıdın nerse eger tilese sierke ziyān azu tilese silerke asıg (TİEM 73 376r/3)

belgülüg tile-: tahkik etmek, iyice araştırmak

- *belgülüg tileŋler aymaŋlar aŋar kim kemişse sizke elleşmekni* (RKT 26/ 61b3)

bulġaḳnı tile-: fesat aramak, karışıklık çıkarmak istemek

- *örgütgeyler erdi siler araŋızlarda tileyür silerke bulgaknı* (TİEM 73 143v/8)

eḍizlik tile-: yükselmek istemek

- *eḍizlik tiledi süzük can turug* (KB 1521)

egrilik tile-: çarpıklık istemek

- *anlar yıgarlar taŋrı yolından (7) tilerler aŋar egrilik* (TİEM 73 164v/7)

inçlik tile-: tanzim etmek, düzenlemek

- *öz inçlik tilep me tiriglik bulup* (KB 3018)

3 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

eḍgü tile-: öğüt vermek

- *tegürdüm ök silerke iḍim yumuşlarını eḍgü tiledim silerke neteg kaḍgurar tanıglı bodunlar üze* (TİEM 73 121r/9)

eḍgülük tile-: iyilik istemek

- *andıkar ok (6) tilemedimiz meger eḍgülük* (TİEM 73 150r/6)

esizlik tile-: kötülük istemek

- *eger tilese silerke esizlik azu tilese silerke yarlıkamak* (TİEM 73 305v/ 7)

115) TÜRKÇE İSİM+ TİR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çerig tir-: asker toplamak

- *uzatma işiŋ sen çerig tir tokış* (KB 2365)

116) TÜRKÇE İSİM+ TİRİL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

inç tiril-: huzur içinde yaşamak

- *esen inç tirilgil ay üsteŋ elig* (KB 1948)

-*tilekçe tiril inç fariġ kadgusuz* (AH 415)

117) TÜRKÇE İSİM+ TONLAN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iç tonlan-: iç donu giymek krş. iş tonla-, ış tonlan- (DLT, CI, 314- 28)

118) TÜRKÇE İSİM+ TÖK-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

esizlikni tök-: kötülükleri gizlemek

- *eger kim bitig iḍileri (4) kertgünseler erdi korksalar erdi töker erdimiz anlardın esizlikni kigürgemiz anlarnı erinç būstaŋlarıŋa* (TİEM 73 88v/4)

119) TÜRKÇE İSİM+ TÖLE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳ töle-: ayağı kaymak (İnsanları Allah yolundan alıkoyması sebebiyle)

- *tutmaŋlar (6) antlarıŋızını tıltag siler ara ḳışgay aḍak tölemişde keḍin* (TİEM 73 203r/6)

120) TÜRKÇE İSİM+ TÖLEN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ıḍu tölen-: tatmin olmak, dinmek, yatışmak

- *kılmadı anı taŋrı meger sewünç ıḍu tölensün teyü anıŋ birle köŋüllériŋiz* (TİEM 73 132r/7)

121) TÜRKÇE İSİM+ TÖRÇİT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ilki yolı törçit-: (Allah yolunda) en önce savaşmak

- *nelük tokuşmas siler ol boḍunlar birle kim sıdılar antlarnı ugradılar yalavaçnı çıkarmak anlar törçit(t)iler silerni ilki yolı* (TİEM 73 139v/9)

122) TÜRKÇE İSİM+ TÖRENDÜR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

aḍaklarnı törendür-: sebat ve istikrarı mucip işi yapmak, sebat vermek, gevşeklik ve sallantıyı def etmek, sabitleştirmek.

-kiterse silerdin yükler arıgsızlıkı barsa köŋülleriŋiz üze tölendürse anıŋ birle aḍaklarnı (TİEM 73 132v/1)

123) TÜRKÇE İSİM+ TÖRÜT-

3 örnekte geçer. 2 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

aşnu törüt-: başlamak, ilk önce yapmak

- *azu kim aşnu törütür yaratmışnı yana yandurur anı kim rūzi berür silerke* (TİEM 73 278v/ 9)

ilki törüt-: 1. yoktan, sabıkta numune olmaksızın yaratmak

- *ol ilki törüt(t)i yme ewre yandurur* (TİEM 73 439r/8)

2. başlamak, ilk önce yapmak (TİEM 73 156v/ 5)

- *aygıl nek bar mu ortaklarıŋızda ilki törütür (6) yaratıgnı yana yandurur anı* (TİEM 73 156v/ 5)

1 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

at törüt-: ad vermek

- *açıglı toḍuglı törüttü bu at* (KB 3363)

124) TÜRKÇE İSİM+ TÖRÜTÜL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

arıġ törütül-: iyi yaradılışlı yaratılmak

- *anlarka anıŋ içinde cüftler arıg törütülmişler* (TİEM 73 4v/1)

125) TÜRKÇE İSİM+ TUR-

6 örnekte geçer. Tamamı maddi anlamda kullanılmıştır:

aḍaḳın tur-: 1. ayakta durmak, kıyam etmek

-iligke ötündi aḍaḳın turup (KB 578)

-kaçan ötese siler namāznı yād kılıŋ taŋrını aḍakın tururda (5) oltururda yanlarıŋız üze (TİEM 73 71r/4)

-ulaşu aḍakın turmaġıl anıŋ gürı üze (RKT 34/84b1)

2. namaz kılmak

-namaz kılmagıl biregü üze anlardın öldi tutaşı aḍakın turmagıl anıŋ gürı üze (TİEM 73 147v/ 9)

3. ikamet etmek, yerini almak

-bir ançası aḍaḳın turuglı bir ançası urulmış biçilmiş (TİEM 73 171v/ 30)

4. adaletle hükmetmek, adaleti ayakta tutmak

-tiler siler (2) kim tişilenmekiŋizler olarnı yana kewrek tutulmışlar oglanlardın aḍaḳın turmaḳıŋız birle (TİEM 73 73v/ 2)

5. davranmak, hareket etmek

-aḍaḳın turu berse siz yetimlerke könilik birle (RKT 26/82a2)

6. gözetmek, gözetlenmek

- *ol kişi kim ol aḍaḳın turuglı tegme etöz üzele (3) anı kim kazgandı* (TİEM 73 186v/ 2)

arḳa tur-: yardım etmek, destek vermek

- *tutuŋuzlar anı kendümizlerde (2) arka tura* (TİEM 73 171r/2)

bek tur-: 1. yerinde sağlam durmak

bek tur (DLT, CI, 455-21)

2. sebat göstermek

- *kaçan sataşsa siler bir gürūhka bek turuŋlar (4) yād kılıŋlar taŋrını* (TİEM 73 135v/3)

berk tur-: sebat etmek

- *kaçan körse sizler bir ögürni berk turuŋlar üstüvār turuŋlar, yād kılıŋlar Taŋrını* (RKT 29 / 5a2)

çik tur-: aşık oyununda aşık yan atınca çukur tarafı yukarı gelmek (DLT, CI, 344-12)

ekki ornında aḍaḳın tur-: yerine geçmek

- *aḍakın tururlar olar ekki ornında (3) anlardın kim yaraşı boldı anlar üze öŋdünki yaraşıraklar ant içerler ekkegü* (TİEM 73 93v/2)

126) TÜRKÇE İSİM+ TURUL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

at turul-: ad verilmek, adla çağrılmak

- *maŋa at uruldı bu zahid atı* (KB 5106)

127) TÜRKÇE İSİM+ TUT-

41 örnekte geçer. 40 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

açıġlıġ tut- : İyi gıdalar ile beslenmek (DLT, CI, 63-8)

aḍaḳın tut-: namazda ayakta durmak

-*adakın tutuŋlar namāznı beriŋler zekātnı fermān ḳılıŋlar taŋrı yalavaçıŋa* (TİEM 73 401r/5)

-*tevbe bėrdi Taŋrı sizlerke aḍaḳın tutuŋlar namāznı* (RKT 38/9a3)

adaḳın tut- (2): namazı dosdoğru kılma

- *yarlıg yarlıkadımız anlarka eḍgülükler kılmak aḍaḳın tutmak zekāt bermek* (TİEM 73 239v/4)

adaş tut-: arkadaş edinmek, dost bulmak

- *adaş tuttı ay toldı edgü kişi* (KB 502)

aḍın dostlar tut-: Allah'tan başka veli edinmek

- *anlar kim tut(t)ılar anda aḍın dostlar (4) taŋrı küḍezçi turur anlar üze* (TİEM 73 353v/3)

aġır tut-: değer vermek, kıymet vermek

- *uçuz tutmasını agır tutsun* (KB 540)

aġır yaḫşı tut-: iyi bakmak, özen göstermek

- *takı aydı ol kim (7) satgın aldı mışr kendinde öz uragutıŋa agır yaḫşı tutgıl anıŋ özini bolgay kim asıġ ḳılgay biziŋke azu tutgay miz anı (8) ogul* (TİEM 73 174v/ 7)

altun tut-: altın muhafaza etmek

- *agı kaznakı tutsa altun kümüş* (KB 2742)

amul tut-: rahat olmak, sukuneti korumak

- *köŋül bütti şeksiz amul tutgıl ög* (KB 25)

and tut-: yemin etmek

- *bu and tutguçı kim anı er atayı* (KB 6583)

- *Taŋrı tuta and eger bolsa miz yolsuzlar içinde belgülüg* (TİEM 73 270v/ 15)

ant tut-: ant tutmak, sözünde durmak

- *tutmaŋlar (6) antlarıŋızını tıltag siler ara kışgay aḍak tölemişde keḍin tatgay siler esizlikni* (TİEM 73 203r/ 6)

anuḳ tut-: hazırlamak, hazır bulunmak

- *kiçiglik anuk tut örüŋ bolguka* (KB 552)

arıġ tut-: temiz tutmak

- *arıg tutgıl ewümni tavāf kılıglılarka turuglılarka rükuʿ secde kılıglılarka* (TİEM 73 244v/2)

at tut-: ata binmek, otlanmak

- *aş içgü yidi az yana at tutup* (KB 6284)

bağırsaḳlıḳ tut-: merhamete gelmek, acımak, şefkat göstermek

- *tutmasun silerni ol anıŋdın bagırsaklık* (TİEM 73 254r/5)

bekrü tut-: sıkı tutmak, sağlamca tutmak

- *yayıg kutnı bolsa iḍi bekrü tut* (KB 725)

bekte tut-: muhafaza altında tutmak, muhafaza etmek

- *tiliŋ bekte tutgıl tişiŋ sınmasun* (AH 131)

berk tut-: sıkıca tutmak, sahip olmak

-*mini kim bulup berk tutayın tise* (KB 721)

- *yıgar yimez içmez tutar berk anı* (AH 262)

- *aygıl eger siler erklig bolsa siler (5) iḍimnüŋ yarlıkamakınıŋ ḫazinelerine andag erse berk tutgay erdiŋizler bermek korkınçında* (TİEM 73 213v/ 50)

bütün tut-: güvenmek, itaat etmek

- *bütün tutgu barça kişig çın bışıg* (KB 2850)

çın tut-: doğrulamak, tasdik etmek

- *bu sözni bütün çın tutar duşmanı* (AH 58)

- *kıyāmet küninde biz erdimiz mundın çın tutmagılar* (TİEM 73 128v/ 5)

- *çın tutuglı anı kim meniŋ üskümde erdi Mūsā kitābındın* (RKT 38/ 42b1)

eḍgü tut-: iyi muamele etmek

- *ümeg eḍgü tutgıl ay bilge bügü* (KB 495)

eḍgülük birle tut-: (kadını) iki defa tutmak

- *tutmak eḍgülük birle yā takı ıḍmak eḍgülük birle* (TİEM 73 28r/1)

eḍgülük tut-: 1. İyilik yolu tutmak

- *aydımız ay zu'l- karneyn (8) yā kınagay sen ne tutgay sen anlar içinde eḍgülük* (TİEM 73 221r/8)

2. İyilikle himaye etmek

- *kaçan boşasa siler uragutlarnı tegseler (9) atalmış vaktlarıŋa tutuŋlar olarnı eḍgülük birle azu ıḍınlar anlarnı eḍgülük birle* (TİEM 73 28r/ 9)

eḍiz tut-: yüksek tutmak

- *beḍük tut bu ḫimmet eḍiz tut köŋül* (KB 5420)

eliglerini tut-: cimrilik etmek

- *fermānlarlar münker işdin yıgarlar bildükmiş işni tutarlar eliglerini (8) koḍtılar taŋrını koḍa berdi olarnı* (TİEM 73 145v/7)

er tut-: Kişiyi tutup bağlamak

- *mini buldaçı er tutup beklese* (KB 700)

erdeş tut-: arkadaş edinmek, arkadaş edinmeğe çalışmak

- *adaş koldaş erdeş kalın tut katıl* (KB 4186)

erej tut-: rahat ve huzuru temin etmek, huzuru sağlamak

- *yaḍım ya kiḍiz hem erej ewke kut* (KB 4442)

ıḳ tut-: hıçkırık tutmak, hık tutmak

- *anı ık tuttı* (DLT, CI, 37-19)

iḍi yarlıḳıŋa ḳulaḳ tut-: Allah'ın buyruklarını dinlemek, onlara uymak

- *yme kulak tutsa iḍi yarlıḳıŋa sezā turur* (TİEM 73 438r/4)

iḍisi yarlıġlarnı çın tut-: Rabbinin kelimelerini doğrulatmak

- *çın tut(t)ı iḍisi yarlıglarnı yme bitiglerini (9) erdi tapıglılardın* (TİEM 73 45r/8)

iḍisi yarlıġlarnı tut-: Rabbinin kelimelerini doğrulamak (TİEM 73 415r/3)

iḍisiŋe yanış tut-: Rabbe varan yol tutmak

- *bu ol könilik kün kim tilese tutsun iḍisiŋe yanış* (TİEM 73 433r/ 6)

iḍisiŋe yol tut-: Rabbe varan yol tutmak

- *çın bu pend turur kim tilese tutsun iḍisiŋe yol* (TİEM 73 426r/4)

iḍişçi tut-: içkici başı tutmak, içkici başı tarafından hazırlanmak

-*kamug törlüg otlar iḍişçi tutar* (KB 2887)

ig tut-: hastalığa tutulmak

- *agır bolsa köŋli katıg tuttı ig* (KB 1054)

il tut-: ülkeyi idare etmek

- *anın tutsa il kend kötürse tuman* (KB 1981)

irig tut-: kabalaşmak, sertleşmek

- *negrü kolsa birme irig tut sözüŋ* (KB 4278)

iş oŋardaçı tut-: dayanmak, güvenmek, koruyucu tutmak

- *berdimiz mūsāka bitigni kıldımız anı köni yol taŋrı kulı oglanlarıŋa tutmaŋlar* (4) mende aḍın iş oŋardaçı (TİEM 73 206r/4)

iş tut-: bir işle meşgul olmak, bir meslekle uğraşmak

- *agıçı bitigçi yā iş tutguçı* (KB 2494)

1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

işni tut-: tedbir almak

- *eger tegse saŋa bir tegigli iş ayurlar tu(t)u miz ok işimizni munda öŋdün (5) ewürler anlar sewnügliler ol* (TİEM 73 144r/4)

128) TÜRKÇE İSİM+ TUTTUR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

eḍgülük tut(t)ur-: vasiyet / tavsiye (Allah tarafından yapılan tavsiye, emir ve farz kılmadır)

- *eger ḳoḍsa eḍgülük tut(t)urmak anaka ataka (6) yak yawuklarka eḍgülük birle* (TİEM 73 21r/5)

129) TÜRKÇE İSİM+ TUTUN-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır.

aḍın dostlar tutun-: Allah'tan başka veliler edinmek

-azu (9) tutundılar anda aḍın dostlar taŋrı ol turur eş küḍezçi ol tirgürür ölüglerni (TİEM 73 353v/ 9)

boḍuġ tutun-: boya tutmak

- *atı eḍgü bolsa tutunsa boḍuġ* (KB 1957)

erdeş tutun-: arkadaş edinmek

- *adaş koldaş erdeş tutundı kalın* (KB 1697)

130) TÜRKÇE İSİM+ TÜG-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ant tüg-: rastgele yemin etmek

- *tutması silerni taŋrı ugrasız anlar birle antlarıŋız içinde (4) yok kim tutar silerni anıŋ birle kim tügdüŋüzler antlarıŋızını* (TİEM 73 91r/4)

131) TÜRKÇE İSİM+ TÜŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

emgekke tüş-: sıkıntıya düşmek, zahmet çekmek

- *uḍu barsa yaènm karar bulsa menim yolumka azmagay emgekke tüşmegey* (TİEM 73 243v/4)

132) TÜRKÇE İSİM+ TÜZ-

2 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çerig tüz-: ordu idare etmek, komutanlık yapmak

- *çerig tüzmeki hem yagını sımak* (KB 2272)

iz tüz-: arkadaş edinmek, arkadaşın izinden gitmek

- *yakınlık yoındın tüzer tüzse iz* (KB 886)

133) TÜRKÇE İSİM+ TÜZÜL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çın tüzül-: sadakata ulaşmak, gerçeğe ulaşmak (uhrevi)

- *iḍisi bile çın tüzülmiş kişi* (KB 4795)

134) TÜRKÇE İSİM+ UGRA-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

arıġ tupraḳḳa uġra-: temiz toprakla teyemmüm etmek

- *azu katılsa siler kunçuylarka bulmasa siler suwnı (9) utru ugraŋlar arıg tuprakka türtüŋler yüzleriŋizke eligleriŋizke* (TİEM 73 80v/9)

ewke uġra-: Kabeyi dolaşmak, Kabeyi tavaf etmek

- *kim ugrasa (5) ewke yā takı ziyārat kılsa yazuk yok anıŋ üze kim tezginse ol ekki tegre* (TİEM 73 18v/ 5)

işke uġra-: işi derleyip toparlamak

- *taŋrıka köŋül urdum ugraŋlar işiŋizlerke (9) ortaklarıŋızka yana bolmasun işiŋizlerke siler üze örtüglüg* (TİEM 73 159v/8)

135) TÜRKÇE İSİM+ UM-

eḍgü um-: iyilik beklemek, hayırla sonuçlanmasını istemek

- aya eḍgü umġan isizlik ḳılıp (AH 375)

136) TÜRKÇE İSİM+ UR-

10 örnekte geçer. 9 örnekte maddi anlamda kullanılmıştır:

at ur-: ad vermek, adla çağırmak

- *bu tegme biriŋe at urmış öŋin* (KB 1367)

awuçmaḳ ur-: elindekiyle vurmak

- *tutgıl elgiŋ birle bir awuçmak urgıl (4) anı sımagıl andıŋnı* (TİEM 73 332r/ 3)

aya ur-: el çırpmak

- *köŋülin çıkarsa ayada urup* (KB 864)

- *ermedi namāzları ew üskinde meger aya ura sılkulmak* (TİEM 73 134v/1)

berge ur-: kamçılamak, kamçıyla vurmak

- *urup berge başı büter terk söner* (KB 2580)

çat çat ur-: çat çat vurmak

- *çat çat urdı* (DLT, CI, 320-8)

dük ur-: yumruğu ile yavaşça vurmak

- *dük urdı* (DLT, CI, 334-13)

emgek ur-: zahmete katlanmak, sıkıntıyı göğüslemek

- *aŋar kul bolur özke emgek urur* (KB 2921)

iḍileri üze köŋül ur-: (sabredenler) Rablerine dayanmaktadırlar anlamında

- *anlar kim serindiler iḍileri üze köŋül ururlar* (TİEM 73 293v/2)

aya urmak: el çırpmak, alkışlamak

- *bolmadı olarnıŋ namāzları ew üskinde meger sıgırmak, aya urmak* (RKT 28 / 83a2)

1 örnekte manevi anlamda kullanılmıştır:

artuḳluḳ ur-: ihsanda bulunmak, üstün kılmak

- *andagok sınadımız amarılarını amarı birle aysunlar tep bular mu artukluk urdı (2) anlar üze biziŋ aramızdın* (TİEM 73 100r/1)

- *küsemeŋler anı kim artukluk urdı taŋrı anıŋ bire emeriŋizlerni (9) emeri üze* (TİEM 73 62r/8)

- *Taŋrı artukluk urdı amarıŋızlarka amarı üze rūzi içinde* (RKT 30 / 66a1)

- *artukluk urdımız anlarka (2) üküş üzele anıŋdın kim törüt(t)imiz artukluk urmak* (TİEM 73 211v/2)

137) TÜRKÇE İSİM+ URUN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

at urun-: ad verilmek, adla çağrılmak

- *kişilik içün at urundı kişi* (KB 1600)

138) TÜRKÇE İSİM+ UZAT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

elig uzat-: el uzatmak, bir şeyi çıkarmak

- *ündediler eşlerini elig uzat (t)ı sıŋrin kesti* (TİEM 73 390r/ 5)

139) TÜRKÇE İSİM+ ÜLEŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

egrilik küç üleş-: haksızca paylaştırma

- *ançada ülüşmek bolur egrilik küç* (TİEM 73 388v/2)

140) TÜRKÇE İSİM+ ÜNDE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

iḍisiŋe ünde-: Rabbe seslenmek

- *yād kılgıl kulımızını eyyūbnı ançada ündedi iḍisiŋe* (TİEM 73 332v/9)

141) TÜRKÇE İSİM+ ÜRÜL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

barġu ürül-: sura üflemek

- *ürülgey bargu içiŋe (5) ol korkutgu kün* (TİEM 73 382v/ 4)

142) TÜRKÇE İSİM+ ÜSTE-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

elig üste-: zafer kazanmış

- *ay kāşki men (9) erse erdim anlar birle elig üstep kurtulgay ulug kurtulmak* (TİEM 73 66v/9)

143) TÜRKÇE İSİM+ ÜSTEL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

çoġıçı üstel-: kavga etmek, çekişmek

- *törütti kişilerni uça suwındın kim ol ol çogıçı üstelgen belgülüg* (RKT 30/ 33b2)

144) TÜRKÇE İSİM+ YAN-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

ewre yan-: 1. dönmek (dinden)

- *ay anlar kim kertgündiler kim ewre yansa silerdin (7) dinindin harayna keltürgey taŋrı bir boḍunnı sewer olarnı* (TİEM 87r/6)

2. dayanmak, meyletmek, bel bağlamak

- *ewre yandı karşısıŋa aydı cāḍū turur yā telwe turur* (TİEM 73 384r/5)

ewre yan-: dayanmak, meyletmek, bel bağlamak

- *(5) ewre yandı karşısıŋa aydı cāḍū turur yā telwe turur* (TİEM 73 384r/5)

145) TÜRKÇE İSİM+ YANDUR-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

ewre yandur-: yeniden diriltmek

- *kaçan biz ölse miz takı bolsa miz tuprak ol (8) ewre yandurmak yırak* (TİEM 73 381v/8)

146)TÜRKÇE İSİM+ YANDURUL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

ewre yandurul-: yeniden diriltmek

- *neçe kim kılsalar kim çıkmakları andın ewre yandurulgay içre* (TİEM 73 302r/9)

147) TÜRKÇE İSİM+ YARAT-

2 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

aşnu yarat-: başlamak, ilk önce yapmak

- *eletgey silerni keldürgey silerde keḍin negü tilese neteg kim aşnu yarat (t)ı silerni (108v/1) aḍın bodunlar èayāllarındın* (TİEM 73 108r/9)

ilki yolı yarat-: ilk defa yaratmak, Allah tarafından ilk defa yaratılmak

- *aygıl ol iḍi kim yarat(t)ı silerni ilki yolı* (TİEM 209v/7)

148) TÜRKÇE İSİM+ YAT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

inç yat-: müsterih olmak

- *köŋülüŋ çökürme sen inç yat köni* (KB 1109)

149) TÜRKÇE İSİM+ YAWRIT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

et öz yawrıt-: kendini yıpratmak, vücudunu yıpratmak

- *biliglig kişiler et öz yawrıtur* (KB 990)

150) TÜRKÇE İSİM+ YAWUTUL-

1 örnekte geçer. Manevi anlamda kullanılmıştır:

iḍike yawutul-: Allah'a yaklaştırılmak

- anlar tururlar iḍike yawutulmışlar (TİEM 73 394v/9)

151) TÜRKÇE İSİM+ YAZ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

emite yaz-: 1. maksadından dönmek, sapmak, muzdarip olmak, yılmak, koymak, seçememek

- *anlar kim uḍu bardılar aŋar çıgaylık (9) erdi içinde anda keḍin kim emite yazdı bir gürūhnuŋ köŋülleri anlardın yana tevbe berdi* (TİEM 73 151r/9)

2. meyletmek

- *eger bekütmese erdimiz seni çınak emite yazgay erdiŋ (7) anlarka az nerse birle* (TİEM 73 211v/ 6)

152) TÜRKÇE İSİM+ YE-/ Yİ-

6 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

arıġlardın ye-: temiz ve helāl olanlardan yemek

- *ayanlar kim kertgündiler yeŋiz arıglardın ol kim rūzm kıldımız silerke* (TİEM 73 34v/ 7)

aş ye-: yemek yemek

- *kaçan aş yese siler tarlıŋlar awutuglılar bolmazlıkın sözke* (TİEM 73 309v/ 8)

baş yi-: başını yemek, yük olmasına sebep olmak

- *yawa söz turur bu kara baş yigen* (KB 986)

ınçıḳ yi-: inlemek, ah vah etmek

- *sen ınçık yiyü bar ol arzu yiyü* (KB 3385)

il yi-: ülkeyi yönetmek, ülkeye hükmetmek

- *azın il yiyeyin tise ay bügü* (KB 2033)

inçlik yi-: huzuru kaçmak

- *kılıç kınka kirse beg inçlik yimez* (KB 2144)

153) TÜRKÇE İSİM+ YET-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

elig yet-: muvaffak olmak, başarmak (KB 4389)

- *kinilse bilig işke yetmez elig* (KB 4389)

154) TÜRKÇE İSİM+ YETİL-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

elig yetil-: ulaşmak, elde etmek, başarmak

- *kamug arzularka yetildi elig* (KB 1253)

155) TÜRKÇE İSİM+ YETÜR-

3 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

aş yetür-: yemek yedirmek, karnını doyurmak

- *anıŋ keffāretini aş yetürmek çıgaylarka azu anıŋ teŋi rūze tutmak tatsun teyü işiniŋ (5) yazukını* (TİEM 73 9r/4)

çın yol yetür-: Allah yolundan men etmek, Allah yolundan engellemek

- *bütünlükün anlar kim tandılar* (9)yıġdılar taŋrı yolındın çın yol yetürdiler ırak yol yetürmek (TİEM 73 77v/9)

elig yetür-: el uzatmak, yardım etmek

- *bilig birle işke yetürmiş elig* (KB 4413)

156) TÜRKÇE İSİM+ YİND-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

bilig yind-: bilgiye ulaşmaya çalışmak, bilgiyi aramak

- *bilig yind usanma bil ol ḥak resul* (AH 103)

157) TÜRKÇE İSİM+ YİŞ-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

et yiş-: birbirinin etini yimek, gıybet etmek

- *müsülman karıştı için et yişür* (KB 6481)

158) TÜRKÇE İSİM+ YORI-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

boşlaġ yorı-: boş başına dolaşmak

- *süçig içme boşlag yorıma yawa* (KB 4061)

159) TÜRKÇE İSİM+ YULUGLA-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

et öz can yuluġla-: can ve ten feda etmek

- *et öz can yuluglar tapug kılguçı* (KB 2960)

160) TÜRKÇE İSİM+ YUMIT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

baş yumıt-: toplanmak, bir araya gelmek (insan)

- *kapugda kalın baş yumıttı yorır* (KB 5097)

161) TÜRKÇE İSİM+ YUMDAR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

asıġ yumdar-: biriktirmek

- *yıl ay kün tükese asıg yumdaruk* (KB 2996)

162) TÜRKÇE İSİM+ YÜGÜR-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılmıştır:

boşlaġ yügür-: boş boşuna dolaşmak, başıboş dolaşmak

- *yawa bolma boşlag yügürme özün* (KB 1505)

163) TÜRKÇE İSİM+ ÇAT-

1 örnekte geçer. Maddi anlamda kullanılır:

kaş çat-: hiddetlenmek, kızmak

-ajun külçirer baz alın kaş çatar (AH 205)

SONUÇ

1. İlgili eserlerde "A-İ" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda sadece "maddi" (öznesi "insan" veya "Tanrının diğer yarattıkları" olan) kullanımlar, şu şekildedir:

Türkçe isim+ *adrıl-, aġ-, agrın-, akar-, al-, alış-, art-, at-, ata-, ay-, ayt-, baḳ-, başla-, bedü-, bekü̈t-, beriş-, bildür-, bodu-, bol-, bolun-, bul-, bulun-, buz-, çak-, çat-, çık-, çök-, eg-, eksü-, elet-, er-, et-, / it-, ıd-, ılık-, ırga-, iç-, il-, işle-, ḳal-, kat-, kazgan-, keç-, kelin-, keltür-, kertgün-, kes-, kesil-, kılış-, kir-, kod-, kodun-, kol-, kop-, kork-, köndür-, kör-, kötür-, kur-, küt-, ogurla-, okı-, oltur-, ögret-, öl-, ölç-, öldür-, ötel-, sakla-, san-, sanç-, sarın-, sew-, sı-, sın-, sokuş-, sözle-, sözleş-, su-, sud-, sun-, sü-, süz-, süzül-, tan-, tapla-, tarı-, tat-, te-, ter-, tezgin-, tik-, tir-, tonlan-, tök-, töle-, tölen-, törçit-, tur-, turul-, tutun-, tüg-, tüş-, tüz-, tüzül-, ugra-, um-, urun-, uzat-, üleş-, ünde-, ürül-, üste-, üstel-, yan-, yat-, yawrıt-, yaz-, ye-,/ yi-, yet-, yetil-, yetür-, yind-, yiş-, yorı-, yulugla-, yumıt-, yumdar-, yügür-.*

2. İlgili eserlerde "A-İ" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda sadece "manevi" (öznesi Tanrı olan) anlamda kullanılan fiiller şu şekildedir: Türkçe isim+ *beril-, ewrül-, indür-, keldürül-, kemşil-, kigür-, kiter-, kodul-, ört-, tattur-, tatur-, tegşür-, tök-, törendür-, törütül-, tuttur-, yandur-, yandurul-, yarat-, yawutul-.*

3. İlgili eserlerde "A-İ" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda "maddi" kullanımı "manevi" kullanımdan fazla olan fiiller şu şekildedir:

Türkçe isim+ *bar- (5 maddi, 1 manevi), bil- (5 maddi, 1 manevi), keldür-(2 maddi, 1 manevi), keltür- (4 maddi, 2 manevi), kemiş- (2 maddi, 1 manevi), ḳıl- (89 maddi, 23 manevi), teg- (10 maddi, 1 manevi), tile- (11 maddi, 3 manevi), ur- (9 maddi, 1 manevi).*

4. İlgili eserlerde "A-İ" madde başları arasındaki isimleri kapsayan bölümde, Türkçe isim+ fiil olarak kullanılan yapılarda "manevi" kullanımı "maddi" kullanımdan fazla olan fiiller şu şekildedir:

Türkçe isim+ *ber-/ bir- (25 manevi, 18 maddi), kel- (7 manevi, 1 maddi), sür- (2 manevi, 1 maddi), tegür-(4 manevi, 3 maddi), törüt- (2 manevi, 1 maddi).*